

L'IMPACTE DE LA COVID-19 A LA VIDA DE LES DONES DE MALLORCA

Observatori Social de de les Illes Balears

OSIB

Maria Antònia Carbonero Gamundí

David Abril Hervás

María Gómez Garrido

Isabel Nadal Amengual

Caterina Thomàs Vanrell

L'IMPACTE DE LA COVID-19 A LA VIDA DE LES DONES DE MALLORCA

AGRAÏMENTS

Al llarg d'aquest estudi hem comptat amb la col·laboració de diferents persones, associacions, entitats i institucions.

En primer lloc volem agrair la iniciativa de la directora d'Igualtat i Diversitat del Consell de Mallorca qui en el seu compromís feminista ha volgut impulsar aquesta investigació per poder proposar polítiques d'igualtat a la illa de Mallorca.

Agraïm la participació de tots els agents d'igualtat a un grup de discussió que va ser un moment de reflexió molt enriquidor.

Agraïm la participació en les entrevistes en profunditat realitzades a persones de diferents associacions feministes i entitats del tercer sector:

Casal de les Dones, Dones en Dansa, Dones de Llevant, Feministes en Acció, Kellys Unión Balear, La Iniciativa, Lobby de Dones, Metges del Món, Moviment Feminista de Mallorca i UGT.

Finalment, agraiem a totes les dones que han dedicat el seu temps per respondre a la nostra enquesta.

ÍNDIX

0. Introducció
1. Metodologia
2. Impacte de la pandèmia sobre l'activitat laboral i els recursos de les dones
  - 2.1. Ocupació i atur
  - 2.2. ERTOS, prestacions i subsidis d'atur i condicions laborals
  - 2.3. Ocupacions feminitzades: oblidades i essencials
  - 2.4. Sobre l'impacte del teletreball
  - 2.5. Impacte de la pandèmia en els recursos personals
3. L'efecte de la pandèmia en la sobrecàrrega de tasques de la llar i de cura
4. L'impacte emocional del confinament sobre les dones
5. Violència masclista
  - 5.1 Percepcions i experiències de la violència masclista en temps de pandèmia
  - 5.2. Tracta i explotació sexual i defensa de drets
  - 5.3. Quins canvis es poden fer per combatre la violència masclista?
6. Relacions personals, suport social i associacionisme
7. Conclusions i propostes d'intervenció en relació a la desigualtat de gènere

Introducció

La crisi de la COVID-19 està tenint un impacte sense precedents a nivell mundial, que a Espanya i concretament a Mallorca es suma als efectes encara no resolts de la crisi iniciada el 2008. Els efectes socials de la pandèmia es manifesten de manera més intensa en la vida de les dones, especialment en el que respecta a condicions de conciliació entre la vida familiar i laboral, o en l'augment del risc de violència, però també en el que respecta a les condicions de feina. Aquestes situacions s'han visibilitzat amb més força degut a l'etapa de confinament viscuda entre els mesos de març i maig del 2020. L'etapa actual ha posat de relleu que la conciliació entre l'esfera del treball productiu i reproductiu és una assignatura pendent que complica la vida quotidiana de les persones i afecta de manera desigual a dones i homes.

Aquesta situació s'ha fet palesa a tots els territoris d'Espanya, i Mallorca no n'és una excepció. La constatació d'un increment de les desigualtats de gènere per a la dedicació de les tasques de cura es va sumar a la dificultat d'externalitzar part d'aquesta cura. Durant el confinament estricte es feu molt difícil la cura de les persones a través de les xarxes familiars de suport o d'altres serveis, degut a les mesures de contenció imposades per controlar la pandèmia i la manca de resposta oferta per part del servei públic. En conseqüència, les persones afectades es varen veure obligades a reorganitzar la seva vida quotidiana de cop per tal de compaginar la vida personal i la laboral.

Aquest estudi posa de relleu de manera transversal l'eix de desigualtat de gènere en les estratègies per fer front les condicions de vida que imposa aquesta pandèmia. Però l'estudi també té en compte la vulnerabilitat social en un sentit ampli. La vulnerabilitat social es produeix en base a la privació total o parcial de recursos i estructures públiques i comunitàries i pot dur a individus i comunitats a sofrir desprotecció material, emocional o relacional ([Ministerio de Sanidad, 2020](#)). Una situació de vulnerabilitat és el resultat de dinàmiques socials de manca de reconeixement de la igualtat de les persones en base a eixos de desigualtat, com la situació econòmica, el gènere, l'edat, el nivell educatiu, la classe social, la situació laboral, l'estatus migratori, la diversitat sexual o la diversitat funcional, entre altres. Aquests eixos de desigualtat interaccionen entre sí a diferents nivells de forma individual i col·lectiva pel que es fa imprescindible tenir en consideració una perspectiva interseccional per a tenir en compte qualsevol dimensió de la vulnerabilitat, i així poder determinar el major risc o dificultat de les persones a l'hora d'afrontar una situació d'incertesa i dificultat com la que ha provocat la crisi de la COVID-19; per tal de fer front a la malaltia; tenir cobertura sanitària; l'accés a un habitatge digne i aconseguir mantenir els recursos per tal d'organitzar la vida de les persones i de les llars durant aquesta pandèmia.

La vulnerabilitat social es relaciona per tant amb la inseguretat i la indefensió que experimenten algunes persones o famílies en relació a les seves condicions de vida i a la seva capacitat per manejar recursos i per mobilitzar estratègies d'afrontament ([Ramasco-Gutiérrez et al., 2017](#)). Es tracta per tant d'un concepte multidimensional i dinàmic que remet a una zona entre l'exclusió i la inclusió social ([Arteaga-Botello, 2008](#)).

Aquest document té com a objectius:

- a. Realitzar una anàlisi de l'impacte de les desigualtats socials en la vida de les dones durant la pandèmia de COVID-19 a Mallorca, en relació a les esferes socials següents:
  - i. Situació laboral
  - ii. Habitatge i situació de convivència
  - iii. Recursos personals
  - iv. Ajudes públiques
  - v. Suport social, associacionisme i participació comunitària
  - vi. Violència masclista

- b. Elaborar recomanacions per abordar les conseqüències de la pandèmia en la vida de les dones tenint en compte els eixos de vulnerabilitat i desigualtat esmentats. Especialment a l'àmbit de les polítiques públiques per fer front a les situacions de violència masclista.

1. Metodologia

L'Observatori Social de les Illes Balears, a partir de la comanda de la Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat del Consell de Mallorca, ha dut a terme la recerca realitzada per David Abril, Maria Antònia Carbonero, María Gómez, Isabel Nadal i Caterina Thomàs. La investigació pretén realitzar una diagnosi sobre les condicions de vida de les dones en context de pandèmia. El treball de camp s'ha realitzat entre els mesos de juliol i octubre de 2020. L'àmbit d'estudi és l'illa de Mallorca.

S'ha utilitzat una metodologia mixta, qualitativa i quantitativa, combinant la recollida de dades mitjançant un qüestionari, entrevistes i un grup de discussió, i l'anàlisi de dades i informació de fonts secundàries.

En primer lloc s'ha dut a terme una enquesta a partir d'un qüestionari online. El qüestionari consta de 45 preguntes organitzades en sis blocs temàtics i la duració aproximada per completar-lo és de 15 minuts. Els blocs de preguntes detallen les característiques sociodemogràfiques de les enquestades, les característiques del seu allotjament, la situació laboral, l'organització de la vida quotidiana, el suport relacional a disposició i les situacions de violència masclista. El qüestionari es va administrar entre el 10 de juliol i el 31 d'octubre de 2020. Un total de 2.146 dones han completat l'enquesta sobre l'impacte de la COVID-19 en la vida de les dones de Mallorca i 542 han contestat el qüestionari parcialment.

Un 98,1% de la mostra s'auto-identifica amb la categoria "dona" (Annex: taula 1). La majoria d'enquestades (73%) són dones adultes en edat activa: un 46,9% tenen entre 35 i 49 anys i un 25,8% tenen entre 50 i 64 anys. Un 19,4% són joves (19-34 anys) i un 6,2% tenen 65 o més anys (Annex: taula 3).

El nivell d'estudis de les dones enquestades és elevat: un 66,4% d'elles tenen estudis universitaris. També existeix una diversitat en el bagatge formatiu de la població enquestada ja que el 22,1% de les dones té una qualificació de formació secundària post-obligatòria (Annex: taula 2).

El 91,9% de les dones ha nascut a Espanya i d'elles el 75,9% a Balears. Un total de 156 dones han nascut fora d'Espanya: un 37% a Llatinoamèrica, un 43% a Europa, un 6% a Àfrica i un 2% a Oceania o Àsia (un 11,54% no indica el país de naixement) i un 41,7% viu a Palma i la resta, un 58,3%, a la part forana (Annex: taules 4-6)

Per altra banda un 68,9% de les dones tenen fills i del total de dones amb fills el 62% tenen fills menors de 18 anys (Annex: taula 7). L'estat civil de les dones és: el 48,7% són casades, el 28% solteres, un 11,4% separades o divorciades, un 8,9% parella de fet i un 2,2% vídues (Annex: taula 7b).

Tot i que la previsió era fer entre 500 i 800 enquestes i se n'han fetes moltes més, això no ha evitat un biaix que justament té a veure amb les desigualtats socials que s'analitzen a l'estudi, que evidencia que existeix una infrarrepresentació de determinats perfils amb ocupacions més precaritzades, d'origen estranger o amb nivells d'estudis més baixos.

En segon lloc s'han realitzat, onze entrevistes a persones representants d'associacions o col·lectius feministes o de defensa dels drets de les dones. Les entrevistes s'han realitzat entre els mesos de setembre, octubre i novembre. Concretament, s'ha entrevistat a: UGT, Les Kellys, Dones en Dansa, Casal de les Dones, Centre d'Informació de la Dona, Metges del Món, La Iniciativa, Lobby de Dones, Moviment Feminista de Mallorca, Dones del Llevant, Feministes en Acció.

Per últim, s'ha realitzat un grup de discussió dirigit a set Agents d'Igualtat de diferents municipis de Mallorca, aquest es va realitzar dia 2 d'octubre de 2020 via online, utilitzant la plataforma Zoom, per tal d'explorar en les percepcions, experiències i necessitats de les persones que exerceixen aquesta funció de dinamització i intermediació amb dones i col·lectius de dones als diferents municipis de Mallorca. Va comptar-se amb la participació de les Agents d'Igualtat del Consell de Mallorca i també de Calvià, Inca i Marratxí.

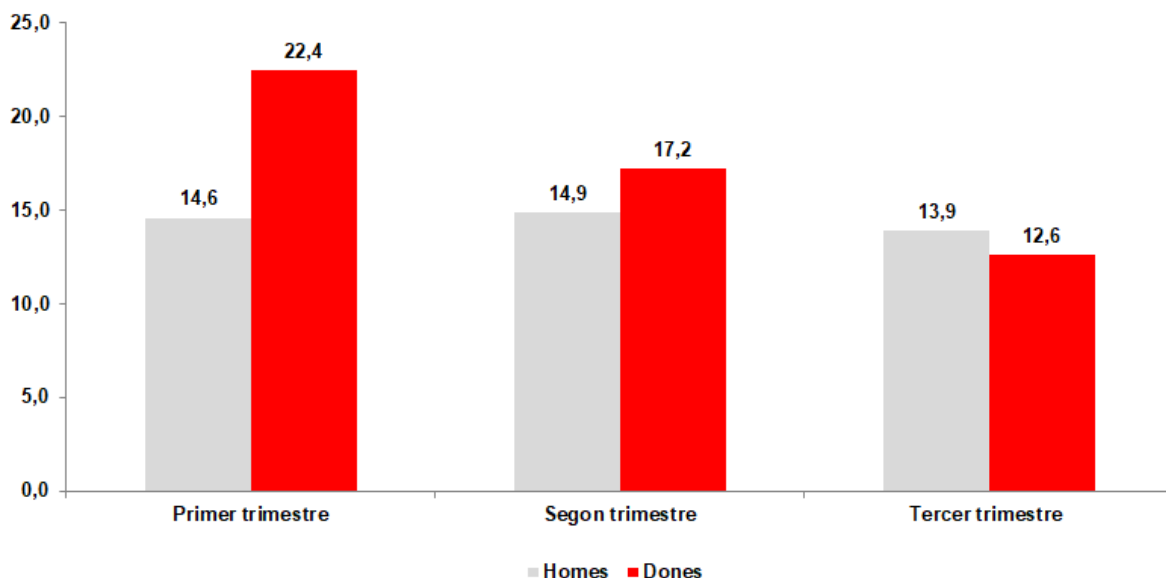
2. Impacte de la pandèmia sobre l'activitat laboral i els recursos de les dones

2.1. Ocupació i atur

L'estudi de l'impacte de la pandèmia sobre l'activitat laboral de les dones s'entén en base a tres dimensions de la presència de les dones al mercat de treball: les dades d'afiliació a la seguretat social, les dades dels expedients temporals de regulació de la ocupació (ERTO), i les dades d'ocupació, activitat i atur de l'EPA.

L'atur entre les dones ja va incrementar-se lleugerament en el període 2018-2019 (+2,5%), situant-se un 10% per damunt de l'atur masculí, entre altres coses per la major dependència del sector serveis, que ja mostrava signes d'alentiment econòmic abans de la crisi generada per la COVID. La situació generada per la pandèmia ha incrementat les taxes d'atur en els dos sexes respecte el 2019, però fins el tercer trimestre l'augment és major entre els homes -més de cinc punts (d'un 9,2% a un 14,9% el segon trimestre de 2020)- mentre que en les dones l'augment és de menys de dos punts (de 15,5% el segon trimestre de 2019 a 17,2% el 2020). El tercer trimestre la taxa d'atur femenina ha baixat fins el 12,6, quasi cinc punts, mentre que la dels homes ha passat del 14,9 al 13,9: un punt de diferència (Gràfic 1). Aquesta és una pauta que se repeteix en altres anys; és obvi que l'ocupació a l'estiu, tot i les circumstàncies actuals, augmenta més entre les dones ([INE, 2020i](#)).

Gràfic 1. Taxa d'atur per sexe a Illes Balears, primer - tercer trimestre de 2020

Font: INE-EPA. Taxes d'atur per diferents grups d'edat, sexe i comunitat autònoma

La bretxa en la taxa d'ocupació era de més de 10 punts en el segon trimestre del 2020 (55,6% en els homes i 44,8% en les dones) i en el tercer, de sis punts (59,1 i 53,0% respectivament). Previsiblement, al darrer trimestre la bretxa d'atur i ocupació tornarà a ser major. S'ha de recordar que a diferència d'altres crisis que afectaven en particular a sectors

masculinitzats com industrial i construcció, l'actual crisi afecta en especial als serveis on l'ocupació femenina és important.

La taxa d'activitat d'ambdós sexes també s'ha reduït en relació als trimestres equivalents del 2019 de manera semblant i se situa en el tercer trimestre del 2020 en un 60,6 per les dones i un 68,6 en els homes. Novament, es presenta una diferència entre homes i dones que no passa desapercebuda.

2.2. ERTOS, prestacions i subsidis d'atur i condicions laborals

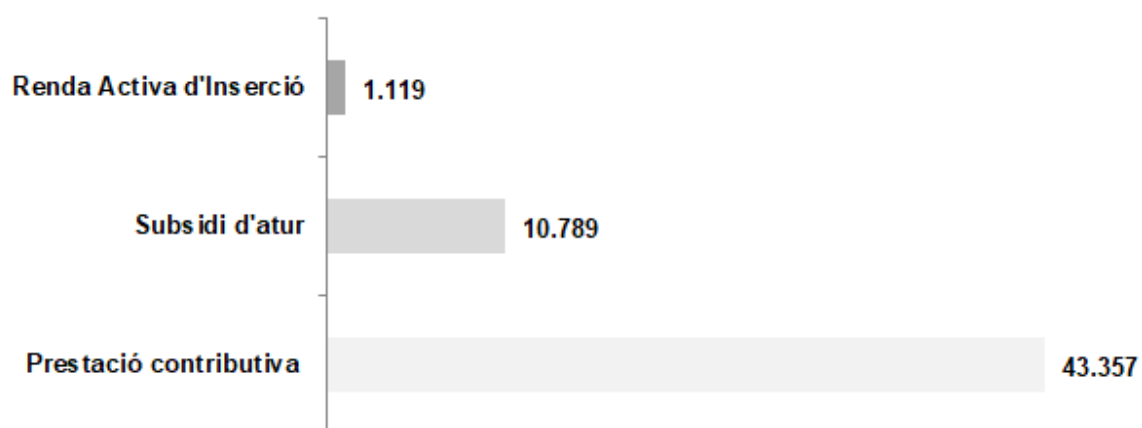
Les dones s'han vist més afectades econòmicament... el treball. Perquè les dones tenim sempre el treball més precari... (Centre d'Informació de la Dona, entrevista a dia 18 de setembre de 2020)

Pel que fa a la incidència dels ERTOS per sexe, les dades oficials indiquen, d'abril a octubre, una proporció semblant per homes i per dones. Una mitjana de 34.993 dones reben d'abril a novembre la prestació contributiva associada a la suspensió d'ocupació amb motiu de la COVID-19, de mitjana. El nombre de persones afectades per ERTOS han anat disminuint amb els mesos i a novembre, darreres dades disponibles, han estat 4.161 dones les afectades (i un volum semblant d'homes) les que han rebut la prestació ([Servicio Público de Empleo Estatal \[SEPE\], 2020](#)).

Pel que fa a les prestacions per atur, són majors en les dones, tant si són prestacions contributives com si són subsidis d'atur, però la diferència és major en el cas dels subsidis. Al mes de novembre, un 52% de les prestacions contributives les varen rebre dones, però en el cas dels subsidis d'atur la proporció va ser del 57,2% (10.789 beneficiàries). També les dones s'acullen més a la Renda Activa d'Inserció: un 70,4% del total de beneficiàries al novembre són dones (1.119) (Gràfic 2). Les raons de la major percepció de subsidis d'atur són diverses, però bàsicament el pes de les dones és major quan la cotització és insuficient per a la prestació contributiva i pel fet de tenir un contracte de caràcter fix-discontinu. Per exemple, el mes de novembre un 58,2% de les perceptores del subsidi per contribució insuficient varen ser dones (2.480) i si considerem la mitjana del 2020, fins el mes de novembre, la proporció arriba al 59,0%.

Gràfic 2. Prestacions per desocupació a dones a les Illes Balears, novembre 2020

Font: Servicio Público de Empleo Estatal [SEPE].

S'ha de fer notar que a l'enquesta online que s'ha dut a terme, un 9,9% de les dones, declaren estar acollides a un ERTO i un 1,4%, haver estat acomiadades. La precarització de les condicions de feina de les dones es veu agreujada encara més en casos en que altres eixos de desigualtat entren en joc com poden ser el lloc de naixement o el nivell d'estudis. Així, la proporció de dones enquestades nascudes fora d'Espanya que han patit un ERTO és més elevada (12,8%) que la de dones nascudes a Espanya (9,9%). També les dones amb un diploma de formació secundària obligatòria (19%), estudis primaris (25%) o sense estudis (25%) han tingut un ERTO amb major incidència que les dones amb un nivell d'estudis superior (Annex: taula 10 i taula 11). S'ha de tenir en compte que la majoria de les enquestades tenia feina abans del confinament (28,9% a l'empresa privada i 44,8% a l'empresa pública) i que només el 5,7% es trobava a l'atur (Annex: taula 9). No podem oblidar, no obstant, a totes aquelles dones que ni tan sols han pogut acollir-se a la mesura dels ERTOs per les condicions del seu contracte o per la inexistència del mateix; ni tampoc podem oblidar que moltes de les feines que desenvolupen aquestes treballadores s'emmarquen en sectors feminitzats que s'han considerat essencials, però les seves condicions laborals continuen essent molt i molt precàries.

Dos elements són claus en la precarietat de les condicions laborals de les dones, la temporalitat i la parcialitat, tot i que en aquestes característiques no s'observa una bretxa de gènere clara. Les dones no experimenten una major temporalitat que els homes, concretament el tercer trimestre del 2020 les dones que tenen un contracte temporal a Balears representen un 21,9% del total d'assalariades i els homes un 26,5%. Tampoc hi ha diferències apreciables si atenem a la duració dels contractes temporals, ja que són de menys d'un mes en el 4,3% dels homes que tenen contracte temporal i en el 3,6% de les dones. Quan se tracta de contractes de menys de tres mesos les proporcions són d'un 17,6% d'homes i un 18,2% de dones ([INE 2020a](#)). En canvi els contractes a temps parcial, que han anat augmentant el seu pes relatiu en les darreres dècades, clarament afecten en major mesura a les dones. A Balears al tercer trimestre del 2020 un 19,2% de les ocupades estan a temps parcial i, en canvi, només un 8,4% dels homes estan en aquesta situació ([INE, 2020f](#)).

2.3. Ocupacions feminitzades: oblidades i essencials

El personal sanitari està esgotat, i feminitzat. I aquest personal sanitari quan se'n va a casa... té família. I viu amb aquest estrès. Per a metges i infermers que estan en unitat COVID-19 la pressió és molt alta (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

Les dades d'afiliacions permeten veure quins sectors estan més feminitzats. Es tracta d'una dada mensual que fa referència a la dada de l'últim dia del mes. La davallada d'afiliacions captura aquelles treballadores que han estat acomiadades o a les quals se'ls acabava el contracte i no se'ls ha renovat. En aquest cas, a 30 de novembre del 2020 les dones afiliades a la Seguretat Social a Balears eren 151.929, un 48% del total d'afiliacions, i aquest és el mínim assolit en el 2020; en el mes de màxima afiliació, el juliol, eren 195.565. És a dir, en quatre mesos s'han destruït 43.636 afiliacions de dones, un 22,3%.

Com és obvi, l'afiliació mínima és a l'hivern, però el mes de novembre ja ens hem situat per sota del que marcava el mes de gener del mateix any, per tant la previsió a gener del 2021 és d'una destrucció sense precedents de l'ocupació ([Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones, 2020a](#)). Destaca el fet que, en les dones, les dues principals ocupacions contractades a Balears siguin feines relacionades amb la neteja i manteniment a l'hoteleria i la restauració ([Observatori del Treball, 2020](#)), i que moltes d'aquestes feines siguin temporals. A l'inici de la pandèmia, col·lectius com les anomenades *kellys* (les netejadores dels establiments hotelers) reclamaren la protecció de milers de dones que, en no tenir un contracte fix discontinu, no tenien prestació d'atur per no haver acumulat el temps suficient, ni tan sols podien acollir-se a la figura dels ERTO, una demanda que va ser recollida pels sindicats i negociada positivament ([Diario de Mallorca, 2020a](#)). A Balears, el tercer trimestre del 2020, 78.800 dones treballen en serveis de restauració, personals, de protecció i venda ([INE, 2020e](#)) (quasi el 30% del total de l'ocupació femenina). A més la situació de les cambres de pis dels hotels ha sigut especialment difícil:

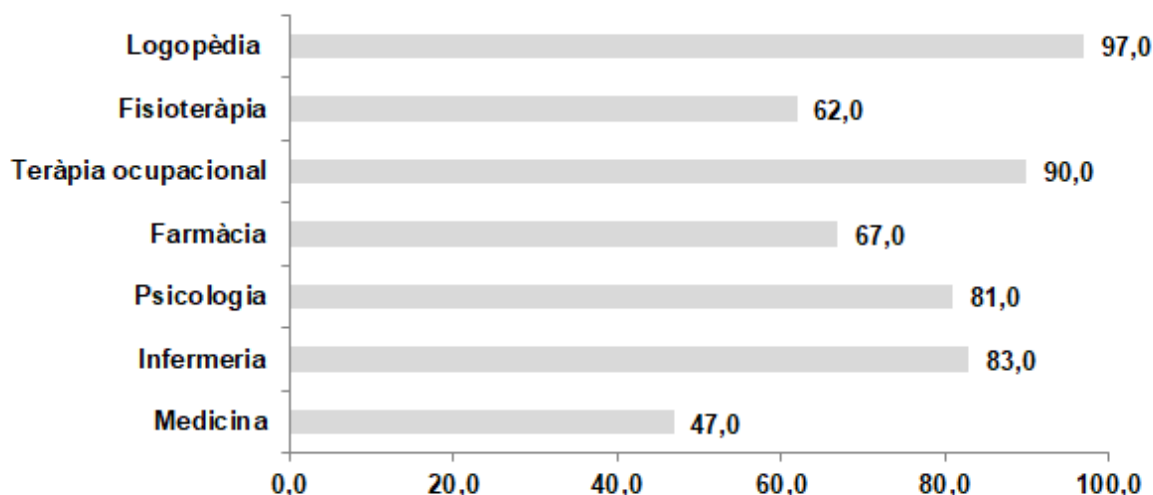
Bàsicament el 80% de les cambres de pis no han treballat enguany... Comptant ja tot: eventuais, fixes-discontinues... perquè han obert súper pocs hotels i tots els que han obert han estat treballant amb el mínim personal... I els que han anat tancant, han anat ficant a les cambres de pis en ERTE. Els que som fixos-discontinus ens hem vist recolzats pel govern, amb tot el que han fet perquè no ens quedéssim al carrer i no pugessin les xifres de l'atur astronòmicament, però els que no són fixos-discontinus i són eventuais... aquests s'han quedat fora de tot.

(Kellys, entrevista a dia 10 de setembre de 2020).

Moltes altres dones, com han denunciat algunes organitzacions socials, en especial cuidadores de persones majors i infants o netejadores domèstiques sense contracte, o altres col·lectius que desenvolupen la seva activitat en l'economia submergida, com les treballadores del sexe, ni tan sols han pogut optar als ERTO, tot i que en el cas de les Illes Balears s'ha pogut ampliar l'accés a la renda social garantida (RESOGA) a través d'acords amb les entitats del Tercer Sector ([Carbonero et al., 2020](#)).

La situació d'excepcionalitat social i sanitària que afecta a la societat en que vivim és afrontada de forma prioritària per part de les treballadores del sector sanitari i d'atenció a les persones, el qual es troba compost majoritàriament per dones. No es disposa d'informació actualitzada d'algunes d'aquestes activitats, però les dades de les dones del sector sanitari en són un bon exemple. Les dades de l'Enquesta de Població Activa indiquen que les dones representen el 70% del personal sanitari a Balears el 2019 ([INE, 2020c](#)), arribant al 96% per logopedes, 90% terapeutes ocupacionals, 87% dietistes o 83% infermeres (Gràfic 3).

Gràfic 3. Percentatge de dones professionals sanitàries a Balears, 2019

Font: INE, Estadística de profesionales sanitarios colegiados. Resultados detallados 2019.

A banda dels sectors sanitaris, que varen ser indispensables i molt actius durant el confinament, i segueixen sent-ho per a gestionar la situació de salut pública actual, existeixen altres professions que han estat imprescindibles per a mantenir la vida de les persones. Aquests sectors d'activitat són els relacionats amb l'atenció al públic, els serveis i el contacte directe amb les persones i totes les activitats, qualificades o no, de l'àmbit social: es tracta de treballadores socials, dependents, cuidadores, netejadores, educadores socials o caixeres, algunes de les feines feminitzades que no es varen aturar en cap moment i que evidencien la necessitat de que les cures formin part d'una estratègia social i gestió pública amb perspectiva de gènere.

Els condicionants de gènere determinen la diferència de l'impacte de la pandèmia en dones i homes. El rol tradicional de cuidadores assignat a les dones els hi otorga un grau de presència a la resposta a la malaltia que s'ha de tenir en compte per abordar la situació excepcional que vivim que no fa més que posar en evidència desigualtats estructurals que ja vivíem. Ignorar l'impacte de gènere en les conseqüències econòmiques i socials pot agreujar encara més les desigualtats, sense oblidar que les dones més castigades són les migrades que, d'entrada, tenen més problemes per accedir a un mercat de treball regular i amb condicions de feina que siguin dignes ([OIT, 2016](#)). D'aquesta manera, també les entrevistades refereixen a l'especial atenció a la feminització de sectors claus durant la crisi i la consideració que moltes dones, també sota precarietat laboral, han estat a la primera línia de foc:

La dona s'ha carregat tota la feina, perquè els sectors essencials són totalment feminitzats: la sanitat, l'educació, les botigues... Les grans superfícies... Són totalment feminitzats. I tota la feina informal: precària, sense assegurança, feina d'hores... Tot això se va aturar. El 14 de març va haver-hi un component fortíssim de gènere i de classe social (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre de 2020).

Jo crec que això ha servit sobretot per evidenciar que totes les cures eren de les dones. Que tots els oficis feminitzats... la neteja, sanitari... el tant per cent més alt és de dones (Dones del Llevant, entrevista a dia 1 de desembre de 2020).

Moltes dones musulmanes treballen en el servei domèstic i quan han entrat a treballar, ens les demanen, perquè són gent de confiança. Fem una mica de pont... Però ara... què va! Tot s'ha complicat. Les persones que anaven a fer cases, a netejar-les, si els seus ocupadors s'han quedat sense treball, les lleven a elles. El tema econòmic ens afecta a tots, però a elles més. Perquè el seu marge de moviment és més limitat... (La Iniciativa, entrevista a dia 16 de novembre de 2020).

Perquè clar, al final afecta més econòmicament a les dones, el sector serveis és el que està més tocat aquí, el turístic, a Balears, i aquí tindrem unes diferències que potser en altres comunitats no són tan evidents (Agent d'Igualtat, grup de discussió a dia 2 d'octubre de 2020).

Finalment, convé recordar que el gruix de les treballadores de les residències per a persones majors i dependents són dones, normalment amb baixos salaris i unes condicions laborals precàries abans de la pandèmia (i que han empitjorat arran d'aquesta), sobretot en termes de salut laboral (estrès, increment de la càrrega laboral, perill de contagi), atès que aquestes han estat un dels focus on la COVID-19 ha fet més mal (UGT, entrevista a dia 27 d'abril de 2020). Tampoc no podem oblidar a les dones dedicades a la neteja d'espais socio-sanitaris, com els hospitals i les llars de gent gran que, amb contracte però en condicions precàries, són també un col·lectiu d'especial risc pel seu contacte amb persones particularment fràgils per fer front a la pandèmia.

A Balears, a 30 de novembre del 2020, les dones afiliades com a treballadores de la llar eren 8.353, un 85% del total de persones ocupades en aquesta categoria ([Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones 2020b](#)), i 801 són cuidadores no professionals (un 88% d'aquesta categoria). Per altra banda, és important destacar que una part important de les treballadores domèstiques i en activitats de cura són dones migrades. Així al novembre del 2020 (darreres dades disponibles sobre afiliació de les estrangeres) al voltant d'un 45% de les treballadores de la llar són estrangeres. Tot i així, aquestes xifres responen a les afiliacions, però cal tenir en compte que moltes treballen en unes condicions particularment precàries, amb molta freqüència sense contracte, especialment en els casos de treball domèstic ([ILO, 2018](#)).

Al 2019 hi havia a Espanya 580.000 persones treballadores domèstiques segons l'EPA, quan les persones afiliades a la Seguretat Social eren 394.171 ([Ferragut, 2020](#)). És a dir, una de cada tres treballadores domèstiques estan en l'economia submergida, treballant de manera no declarada, no organitzada i exposada a la pandèmia; si considerem aquesta mitjana estatal per a Balears, resulta de l'ordre de gairebé 3.000 persones treballadores

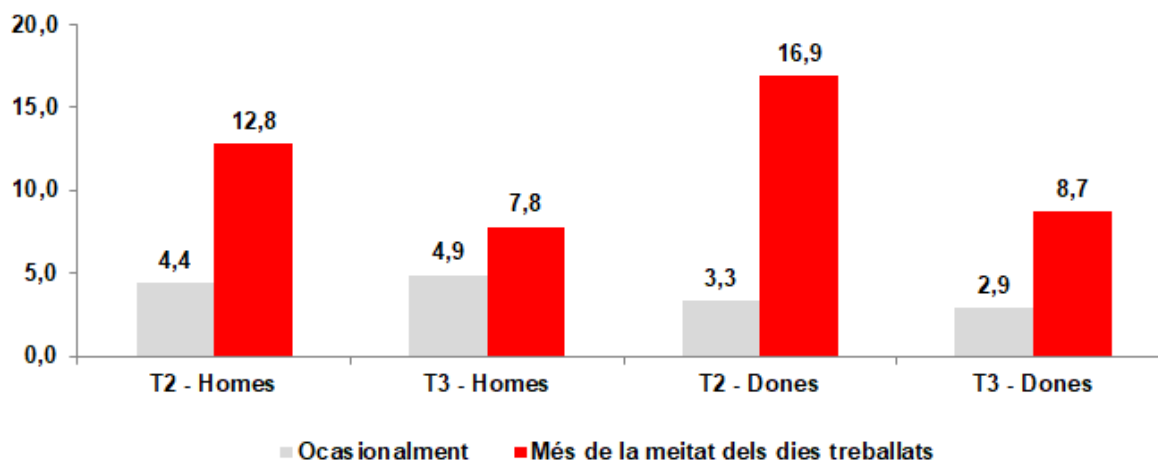
domèstiques en l'economia informal (Carbonero *et al.*, 2020). És important tenir present que aquestes persones, com que no disposen dels drets mínims, si no treballen no perceben ingressos (com va succeir amb molts de casos en el període del confinament) i tampoc poden rebre en bona mesura les ajudes que s'han aplicat per fer front a l'emergència social. Així, les treballadores poden veure's forçades a arriscar-se per no poder permetre's deixar de treballar. Un cas particularment greu és el de les treballadores internes: és freqüent que els seus contractes, quan en tenen, reflecteixin menys hores del que treballen; ja que moltes han estat acomiadades durant la pandèmia i han quedat, no només sense feina, sinó també sense llar ([Requena i Sánchez, 2020](#); [Reguero, 2020](#)).

2.4. Teletreball, una mesura que no és per tothom

Abans de la pandèmia, hi havia, a nivell nacional, una tendència a l'alça de les persones que treballen des de casa, tant de les que ho feien més de la meitat dels dies (que va passar del 4,3% al 4,8% el 2019) com la de les que ho feien ocasionalment, però tot i així Espanya és un dels països europeus amb menys presència del teletreball. Balears va ser el 2019 una de les comunitats autònomes amb més proporció de persones ocupades que treballen normalment des de casa (5,8%) i també ocasionalment (5%) ([INE, 2020b](#)). Des de l'inici de la pandèmia i durant el confinament es varen aplicar de manera forçada accions de teletreball que varen fer augmentar aquestes dades a tot l'Estat espanyol. El percentatge d'establiments empresarials a Espanya que empen el teletreball ha augmentat d'un 14,8% a un 48,8%, i que va passar d'afectar un 32,1% a un 49,7% de la plantilla, tot i que amb algunes diferències: als sectors d'Indústria i Comerç se va duplicar la plantilla que se va acollir a mesures de teletreball durant l'estat d'alarma (respecte a les dades d'abans de la pandèmia) i en els casos de la construcció i de l'hoteleria, la plantilla acollida a mesures de teletreball va augmentar 10 punts respecte les xifres anteriors a la COVID-19 ([INE, 2020g](#)).

Segons les dades de l'EPA referents al segon i tercer trimestre de 2020 a Balears el 14,6% de les persones ocupades va fer teletreball més de la meitat dels dies que va treballar durant el segon trimestre, xifra que va passar a ser del 8,2% el tercer trimestre; i 3,9% de les persones ocupades ho va fer de manera ocasional durant el segon trimestre, xifra que es va mantenir al tercer. Si atenem a les diferències de gènere, un 16,9% de les dones ocupades varen teletreballar més de la meitat dels dies durant el segon trimestre, i la proporció va ser del 12,8% entre els homes ([INE, 2020d](#)). El tercer trimestre, un cop superats els mesos més difícils del confinament i la desescalada aquestes xifres se veuen reduïdes, però la reducció és molt més acusada entre les dones, ja que disminueix en vuit punts les que declaren treballar al domicili més de la meitat dels dies (un 8,7%) mentre que entre els homes la reducció és de 6 punts (Gràfic 4). O dit en altres paraules, l'increment excepcional del teletreball en els mesos més difícils va tenir lloc en major mesura entre les dones. Cal no oblidar que no totes les persones han pogut accedir a la modalitat de teletreball i per això és important no perdre de vista que això pot accentuar les desigualtats prèvies. Així, el teletreball no és viable per totes les feines (p.e. l'hostaleria o els serveis de neteja, sectors altament feminitzats) (Carbonero *et al.*, 2020).

Gràfic 4. Percentatge de dones i homes en modalitat de teletreball a Balears, segon i tercer trimestre de 2020

Font: INE. Percentatge d'ocupats per freqüència amb la qual treballen en el seu domicili particular, sexe i comunitat autònoma

De fet, el 2019 un 22,3% de la població ocupada a l'Estat espanyol tenia l'opció de fer teletreball, però aquest percentatge no era el mateix per tothom: mentre que el 100% de les persones que ocupen càrrecs de direcció i gerència poden optar per la modalitat de teletreball, el percentatge en el cas dels i les tècniques baixa al 60%; en les persones d'administració, al voltant del 40%; i al 3% quan es tracta de persones que ocupen feines manuals o industrials. I el mateix passa amb els sectors: mentre que més del 35% de la població ocupada en serveis d'intermediació financera, immobiliàries i serveis empresarials, educació i sanitat de mercat i altres serveis de no mercat té l'opció de fer teletreball, el percentatge de professionals que poden acollir-se al teletreball en hoteleria descendeix a un 8%, o a un 4,1% quan es tracta de professionals de l'agricultura, ramaderia i pesca ([Peiró i Soler, 2020](#)).

Pel que fa a Mallorca, i a l'enquesta realitzada, les mesures de teletreball durant el confinament han afectat al 36,2% de les dones. Val a dir que tenint en compte la distribució per ocupacions de les enquestades resulta lògic que aquesta mesura afecti a una major proporció que les estadístiques generals indiquen ja que més del 50% de dones que han respost a l'enquesta treballen en feines d'oficina. El teletreball ha sigut regulat molt recentment en el "Real Decreto-ley 28/2020, de 22 de septiembre, de trabajo a distancia" ([RDL 28/2020, de 22 de setembre](#)), la nova legislació se planteja com objectiu "evitar la perpetuación de los roles de género fomentando la corresponsabilidad entre mujeres y hombres" (p.79935). I també avançar "en el cumplimiento de la meta 8.5 de la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible, es decir, lograr el empleo pleno y productivo y el trabajo decente para todas las mujeres y los hombres, ... así como la igualdad de remuneración por trabajo de igual valor" (p.79939).

El teletreball, de totes maneres, és vist de manera crítica per part de les associacions entrevistades. No està ben regulat i pot ampliar les desigualtats entre homes i dones ja que se donen les condicions per a una vertadera conciliació:

Les restriccions sanitàries han derivat en la prestació de serveis en la modalitat de teletreball, aquesta gran fórmula màgica que permet a les treballadores conciliar la vida laboral i personal, és a dir que les converteix en treballadores les 24 hores del dia amb el salari de menys de la meitat de la jornada diària; amb sort cobraran per les 8 hores que marca el seu contracte, però res es diu en el mateix de les hores de connexió digital extra per a poder ser competitiva ni de les hores dedicades a la cura familiar en les quals es veuen empreses a exercir les funcions de les categories professionals més feminitzades: netejadores, cuineres, cuidadores. Qui registra aquestes hores, qui les paga, qui garanteix la seguretat i salut de les treballadores durant aquesta jornada "familiar"? Ningú. La crisi sanitària, econòmica i laboral no ha fet més que aprofundir i agreujar la gran ferida del mercat laboral, la discriminació contínua, consentida quan no encoratjada, de la dona.

(Feministes en acció, entrevista a dia 15 de desembre)

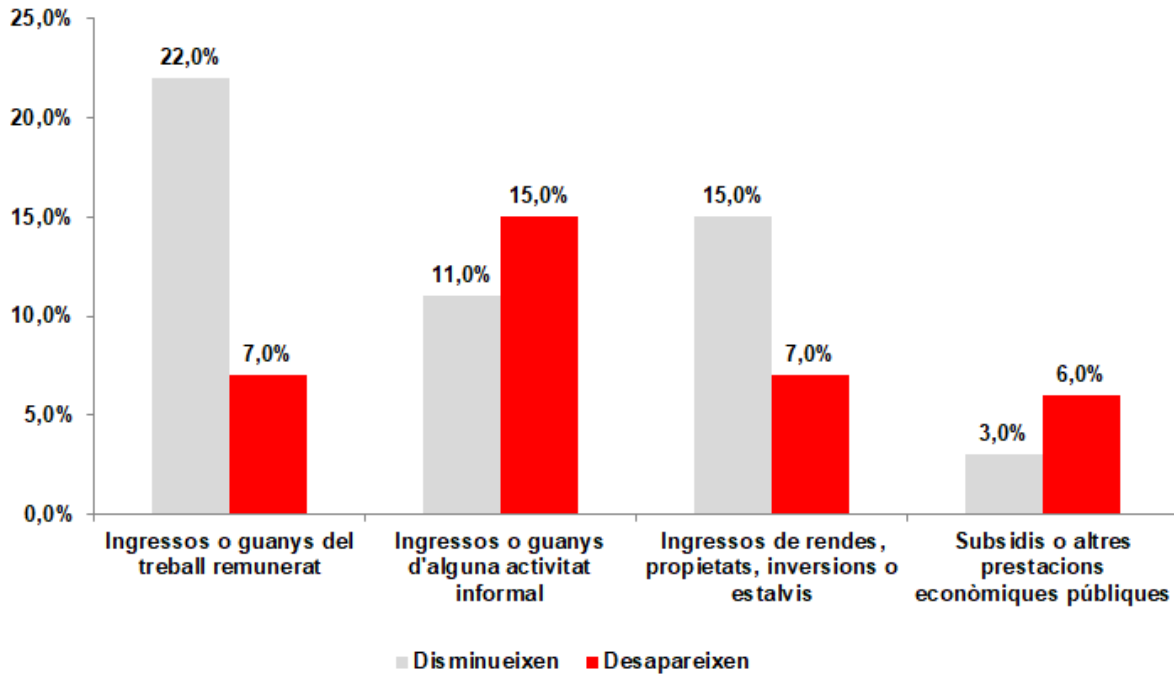
De fet, segons un estudi del IESE les dones que han fet teletreball durant la primera onada de la pandèmia a Espanya han tingut un 20% més de fatiga mental i un 16% més d'estrès que els homes degut a la major dedicació a la cura dels fills. La situació empitjora quan se tracta de mares soles amb fills (un 33% més de fatiga mental i un 18% d'estrès) ([De las Heras i Barraza, 2020](#)).

2.5. Impacte de la pandèmia en els recursos personals

Tenim molts casos de persones en vulnerabilitat... amb falta de treball, falta d'ingressos, amb lloguers altíssims... amb habitatges molt precaris. Gent que no té mitjans
(La Iniciativa, entrevista a dia 16 de novembre de 2020).

El trasbals econòmic que ha suposat la crisi derivada de la pandèmia de la COVID-19, degut a les mesures aplicades per controlar-la, ha afectat a un nombre molt gran de llars. Segons l'enquesta realitzada, el 29% de les enquestades responen que els ingressos o guanys del treball remunerat havien disminuït (22%) o desaparegut (7%). Els ingressos provinents de les activitats informals també es varen reduir (26%), així com els ingressos provinents de rendes o estalvis (22%) i les prestacions econòmiques públiques (9%) (Gràfic 5). En aquest sentit, és important atendre la vulnerabilitat de moltes dones i famílies que, amb unes condicions precàries preexistents a la pandèmia, veuen les seves condicions de vida empitjorades de forma greu. Com és obvi, les dones que s'han trobat o se troben en situació d'ERTO o d'acomiadament han vist disminuir o desaparèixer els seus ingressos remunerats, però fins i tot en la resta de dones que han contestat, un 18,6% manifesta també que han vist reduïts els seus ingressos pel treball remunerat.

Gràfic 5. Percentatge de dones que han vist disminuir o desaparèixer els seus recursos personals durant la pandèmia

Font: elaboració pròpia

El nivell d'estudis i les millors condicions laborals que generalment implica se reflexa també en l'impacte de la pandèmia sobre els recursos. Així quan més elevat és el nivell d'estudis, menor és la proporció de dones que responen que han vist reduïts els seus ingressos: un 45,8% entre les que tenen estudis primaris o de secundària obligatòria; un 28% entre les que disposen de la secundària no obligatòria; i 17,8% entre les universitàries (Annex: taula 12). També el lloc d'origen indica el que ja coneixem: la major vulnerabilitat de les dones immigrades. Així, un 35,3% de les dones nascudes a l'estranger que han contestat l'enquesta han vist reduïts els seus ingressos i, en canvi, entre les nascudes a Espanya aquesta proporció és del 21,4%, evidenciant la bretxa que significa la nacionalitat en quant a condicions econòmiques de vida i accés a mercat laboral digne (Annex: taula 13). També l'edat és significativa, i és que hi ha una major proporció de dones menors de 35 anys que han vist baixar (al voltant de 25%) o inclús desaparèixer (12,7%) els seus ingressos fruit de la feina remunerada (Annex: taula 16), mentre que les dones entre 50 i 64 anys (74%) han mantingut els seus ingressos i les de més de 65 anys (65,9%) també els han mantingut. Això pot explicar-se per la precarització de la feina de les joves i per una major estabilitat, al contrari, en la feina de les dones més grans. A més, les pensions per jubilació se mantenen. Per altra banda, els recursos informals han baixat o han desaparegut per un 17,3% i un 21,8% de la població nascuda a altres països, respectivament, ambdós percentatge set punts per sobre del percentatge de dones nascudes a Espanya (Annex: taula 14). Per últim, comparant entre la part forana i la ciutat de Palma, el 20% de les dones que diuen haver incrementat el menjar procedent de l'autoproducció (hort, pesca, ramaderia, caça...) són de la part forana, front el 10,8% de ciutat, posant sobre la taula la necessitat de la gestió, si més no, d'horts de tipologia urbana pel que fa a la seguretat alimentària (Annex: taula 15).

Un 16% de dones de la mostra han indicat rebre una ajuda de protecció social pública: sobretot ajudes per desocupació (7%), pensions de jubilació (6%) o un altre tipus de pensió de viudetat, discapacitat o dependència (2%). Com assenyalen les associacions i entitats entrevistades, per a moltes dones, a aquestes ajudes de protecció social pública s'hi suma, ara, la necessitat de comptar amb més mesures econòmiques de suport davant la manca d'ingressos, com la que representa l'IMV, però les traves burocràtiques dificulten el procés i encara hi ha moltíssimes persones que no ingressen res, sense oblidar que han de continuar fent front a l'altíssim preu de l'habitatge que caracteritza Balears, tot i les condicions precàries d'aquest.

Va sortir el IMV i tots vam donar palmades per a després donar-nos la gran hòstia: ho cobraran, però quan? Porten cinc mesos sense cobrar. Els fills mengen tots els dies, no cada cinc mesos. Necessiten els diners avui (...) la Seguretat Social sempre havia contestat en dues setmanes. Però ningú va comptar que tres mesos més tard no hi ha ni una sola resolució. I no han cobrat ni del Govern balear ni de l'estatal. I això es nota moltíssim (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

Jo crec que les dones de la casa, treballadores domèstiques... I dones monomarentals, que estan amb criatures. I hem oblidat les persones pobres... Hi ha molts de problemes d'habitatge i l'habitatge ha estat determinant pel tema dels contagis... per malviure. I això... Com no se faci unes propostes radicals, radicals de veres... No tindrà solució (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre de 2020).

També les famílies monomarentals han tingut més problemes... Molts de col·legis, amb la COVID, han llevat el menjador... No sé... Jo no sé com se pot fer, però s'ha de fer! I a més molts padrins i padrines ara no poden acompanyar, perquè són de risc! Crec que la crisi econòmica que ve serà tremenda... Hi ha moltíssima gent que no cobra... Que encara no ha cobrat ni ERTA ni IMV... I la quantitat de gent que va a cercar menjar! No t'ho pots imaginar! (Dones del Llevant, entrevista a dia 1 de desembre de 2020).

3. L'efecte de la pandèmia en la sobrecàrrega de tasques de la llar i de cura

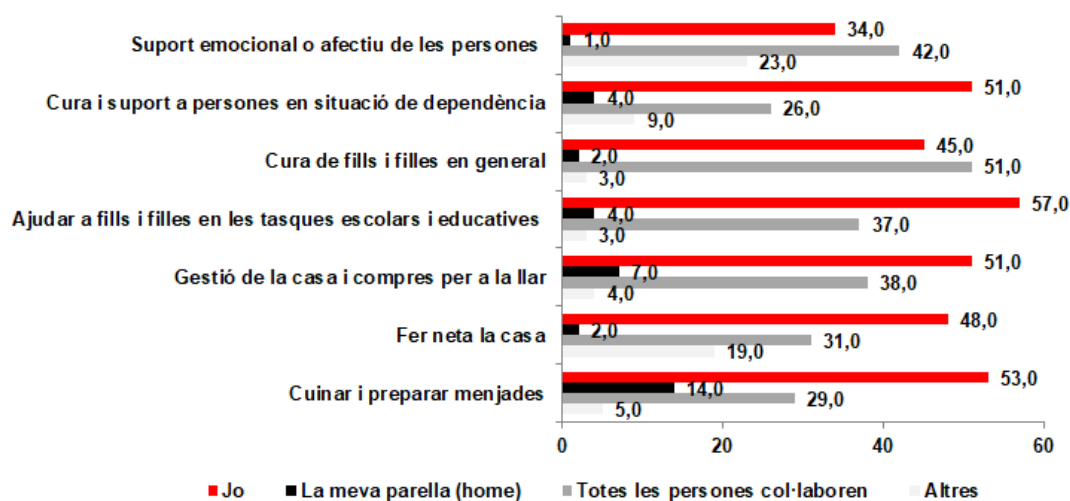
He comprovat aquesta desigualtat, desequilibri i fragilitat d'aquest sistema... perquè el sistema capitalista està basat en les cures que assumim les dones (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre de 2020).

Durant els mesos de confinament i en aquest context de pandèmia s'han mantingut les diferències de gènere en la càrrega de les tasques de la llar i la cura de la família. Es pot dir que fins i tot s'han incrementat les càrregues de feina de les dones, especialment pel que fa a les tasques domèstiques i a les cures, però aquesta qüestió roman encara invisibilitzada. Aquestes són qüestions que observem tant en els resultats de les entrevistes i el focus group com en els de l'enquesta online.

Els resultats de l'enquesta constaten que les tasques de la llar i de cura són ateses principalment per les dones (Gràfic 6). Més del 50% de les dones enquestades indiquen realitzar principalment elles les activitats relacionades amb l'ajuda als fills i filles en les tasques educatives (57%); amb cuinar i preparar menjades (53%); amb la cura a les persones en situació de dependència (51%); o la gestió de les compres de la llar (51%). Així mateix, el 48% manifesta dedicar-se ella principalment a fer net la casa, una tasca que s'ha intensificat en el context d'una crisi sanitària a causa d'una pandèmia.

Cal tenir en compte que el 51% de les dones enquestades assumeixen exclusivament la cura de persones majors o en situació de discapacitat, el que representa un 20% del total d'enquestades, una proporció prou elevada de dones amb alguna persona dependent al seu càrrec.

Gràfic 6. Dedicació quotidiana a les tasques de cura i el treball domèstic

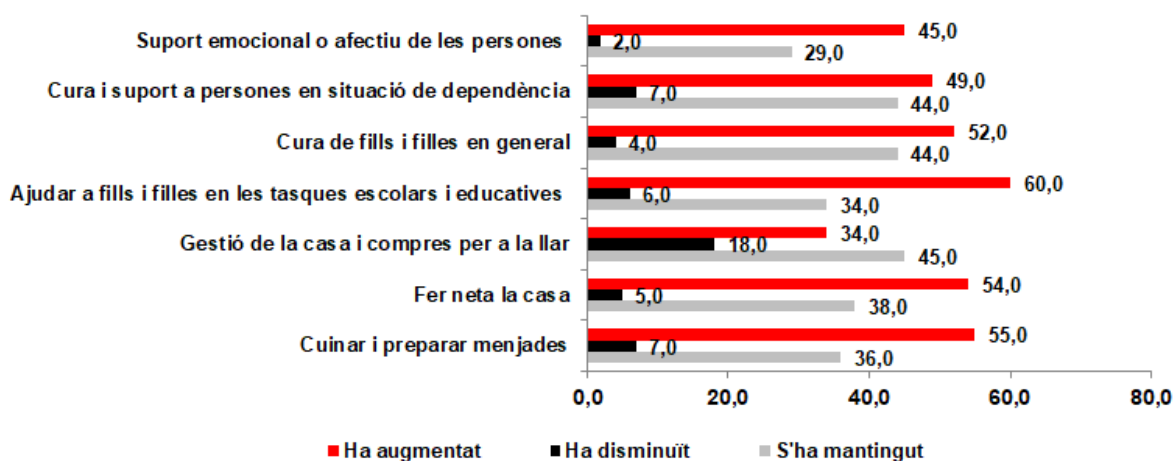
Font: elaboració pròpia

Cal posar atenció en la dedicació desigual entre dones i homes a les tasques de la llar per a totes les activitats considerades (Gràfic 6). Tot i que en la majoria de les tasques, el percentatge de participants que afirma que totes les persones adultes de la llar col·laboren supera el 30% (excepte en el cas de cuinar i preparar menjades, que arriba al 29%), el percentatge que afirma que és la parella (masculina) qui s'encarrega principalment de les tasques, en la majoria, no arriba al 5% i només es supera aquest nombre en la gestió de la casa i compres per a la llar (7%) i en cuinar i preparar menjades (14%). Les activitats que tenen uns nivells de corresponsabilitat major amb les altres persones adultes de la llar són la cura dels fills i filles en general i el suport emocional dels diferents membres de la llar.

A més, existeix una correlació estadística entre la càrrega que suposen algunes d'aquestes tasques amb el nivell d'estudis de les dones i el fet de tenir fills i filles:

- Podem constatar que les dones que tenen estudis universitaris dediquen menys temps a les tasques de la llar de manera no compartida. Aquesta diferència és més rellevant per a les tasques domèstiques de neteja (45,1% front al 56,3% de les dones amb educació primària i 63,5% amb educació secundària obligatòria) i cuina (51,6% front a un 66,7% de les dones amb educació primària i 62,4% amb educació secundària obligatòria), sovint perquè són activitats, especialment la neteja, que tendeixen a externalitzar-se per a certs sectors de la societat.
- El fet de tenir fills i/o filles és molt rellevant: les dones amb fills i filles de qualsevol nivell d'estudis també destinen un esforç suplementari de forma no compartida a netejar (50%), fer les compres de la llar (54%) o cuinar (57%).

Gràfic 7. Canvis en la dedicació a les tasques de cura i el treball domèstic durant el confinament

Font: elaboració pròpia

Entorn al 50% de les dones afirma que la dedicació a totes les tasques de la llar va augmentar durant el confinament (excepte per a la gestió de la casa i compres per a la llar que augmenta per a un 34% de les enquestades) (Gràfic 7). Cal tenir en compte que l'activitat que més dones indiquen que augmenta durant el confinament és l'acompanyament i ajuda als fills i filles en les tasques escolars i educatives (60%), evidenciant que aquest augment de la càrrega és més intensa per a aquelles que tenen fills. Altres aspectes que poden condicionar la càrrega desigual de les tasques domèstiques per part de les dones és

el fet de tenir persones dependents a càrrec o ser dones al cap de famílies monomarentals. Destaquem, així mateix, que un 20,1% de les dones enquestades indica tenir alguna persona dependent al seu càrrec. (Annex: taula 8).

A més, un 61,1% de les dones que treballen en empreses privades manifesten que el temps dedicat a cuinar va augmentar durant el confinament (Annex: taula 17a), mentre que només ha estat així pel 28% de les jubilades, per qui, de fet, en un 60% el temps dedicat a cuinar s'ha mantingut (Annex: taula 17b), i entre les raons hauríem de buscar el fet que el confinament va canviar les pautes quotidianes sobretot d'aquelles que treballaven, especialment si era fora de casa. Per altra banda, la forma de convivència també està relacionada amb els canvis en la dedicació a cuinar, ja que només pel 43,5% de les dones que viuen soles s'ha donat un augment (front al 56,4% que no viu sola); el 57,2% de les que viuen en parella han vist augmentat el temps dedicat a cuinar (front el 50,7% que no hi conviu); el 59,5% de les dones que viuen amb els seus fills i/o filles també ha vist augmentat el temps dedicat a cuinar (front el 50,4% que no hi conviu) i és que el confinament va suposar una major càrrega, pel que fa a la cuina, que s'evidencia per aquelles dones que no viuen soles, perquè la convivència va passar a ser de 24 hores al dia (Annex: taules 18 a 20). De la mateixa manera, segons l'edat de les dones enquestades, l'augment dedicat a tasques és diferent: l'augment dedicat a cuinar és més freqüent entre les dones majors de 65 anys (48,7%), perquè tal vegada hi havia qui les ajudava amb això abans de la pandèmia, i varen haver de dedicar-se més en l'etapa del confinament (Annex: taula 21); tot i així, també entre les dones entre 15 i 35 anys s'ha viscut un augment en el temps dedicat a la cuina, i les raons poden ser moltes, entre les que destaca el tenir persones menors a càrrec (entre les més adultes) o ajudar a casa en aquesta tasca que abans feia un altre membre de la llar (entre les més joves). Les dones entre 35 i 49 anys són les que més han augmentat el temps dedicat a fer net (59,9%), tot i que les dones entre 18 i 34 també (41,6%), del que pot desprendre's que és entre aquestes edats que se tenen fills i filles i és en aquesta situació quan una casa s'embruta en més facilitat (Annex: taula 22). També són aquests grups de dones les que han augmentat el temps a fer compres per la llar (39,9% de dones entre 35 i 49 anys i 35,5% de dones entre 18 i 34 anys) (Annex: taula 23). Com és evident, l'augment del temps dedicat a les tasques educatives de les filles i dels fills s'ha donat amb més freqüència entre les dones que tenen de 35 a 49 anys (56,3%), normalment, l'etapa en què es tenen fills i filles que van a l'escola i tenen deures (Annex: taula 24).

Per tant, es mostra que una de les característiques d'aquesta crisi ha estat el seu impacte en el volum de tasques domèstiques, que ha revertit el procés d'externalització de la cura dels menors i les tasques de la llar. Si bé és cert que, com s'ha dit abans, això ha deixat moltes dones sense feina i en una situació de precarietat, també ha ajudat a visibilitzar molt les tasques de la llar i ha portat a que els homes s'impliquin una mica més.

Sí que he vist que la càrrega domèstica ha recaigut en elles. I a damunt l'haver de bregar amb el teletreball, la càrrega domèstica i la cura dels fills... que damunt tenen una situació escolar complicada... (Casal de les Dones, entrevista a dia 18 de setembre de 2020).

La unió de teletreball, tele-escola... teletot. Passes a ser dona treballadora, però que treballa des de casa, i tens als teus fills al voltant fent tele-escola... I encara que pare i mare treballin a casa... la majoria els deures els estan fent amb les mares. Com estàs a casa, et sents amb major càrrega de mantenir la casa. Ja no hi ha les set hores que se'n van al col·legi i no s'embruta la casa. S'embruta tot molt més, vivint 24h a casa. I aquesta sobrecàrrega acaba caient majoritàriament en les dones (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

Que les dones se carreguen de més feina... I lo que ens deien les dones: "lo que deia Virginia Wolf, l'habitació pròpia... no l'he tingut". Perquè els fills... i sempre organitzant tot. I moltes que, a més de lo que casa seva, havien de cuidar el seu pare i la seva mare... Els homes, a més, no organitzen res! No són responsables... No hi ha corresponsabilitat (Dones del Llevant, entrevista a dia 1 de desembre de 2020).

Amb el tema de les quarantenes dels nens i les nenes, qui es queda a cura d'aquestes persones? Qui ha de demanar una reducció en el treball o les vacances per a poder compaginar aquesta quarantena dels fills i les filles? (Agent d'Igualtat, focus group a dia 2 d'octubre de 2020).

Jo no dic que els homes no facin res, però em sembla que tenim un problema de invisibilització total quant a l'organització de la vida, quotidiana, familiar, no sols dels fills, dels pares que són majors i les mares, i de la resta de tasques que puguis tenir, les escolars, les laborals, i les d'oci... (Agent d'Igualtat, focus group a dia 2 d'octubre de 2020).

La conciliació entre l'esfera privada i l'esfera pública és un dels grans fronts per encarar la desigualtat entre homes i dones. Amb la imposició del teletreball s'ha manifestat el conflicte de que la dona sigui la que més s'encarrega de les tasques domèstiques i de cura perquè la doble jornada es fa evident, crua i es manifesta entre les parets que conformen la llar, com sostenen els resultats de l'Enquesta d'usos del temps i confinament, del Centre d'Estudis d'Opinió de Catalunya ([CEO, 2020](#)). De fet, segons la informació de la submostra de la EPA de l'any 2019, un total de 329.900 persones ocupades van treballar a temps parcial a fi de disposar de més temps per a cuidar a persones menors i/o en situació de dependència, de les quals, 301.200 eren dones, el que representa el 91,3%, i el 52,1% d'elles van considerar que no hi ha serveis adequats per a l'atenció a persones dependents o que no poden costejar-los ([INE, 2020h](#)).

Si la regulació del teletreball a Espanya no passa per tenir en compte les desigualtats de gènere i la necessitat (anterior a l'esclat de la crisi sanitària i socioeconòmica) de conciliació laboral i familiar, amb molta probabilitat les dones tornaran a ser les perdedores (Carbonero et al., 2020). És evident que generalitzar el teletreball té molts beneficis, entre d'altres pel medi ambient perquè s'eviten desplaçaments motoritzats al lloc de treball, però si no es regula tenint en compte les diferències entre homes i dones pel que fa al mercat laboral i al repartiment de tasques domèstiques, el teletreball es convertirà en una nova trampa per les dones, ja atrapades en una parcial però doble jornada ([Baena, 2020](#)).

La modalitat del teletreball, que podria significar una passa endavant en la paritat, no ha portat a la conciliació laboral esperada, i la mateixa no ha estat real. La càrrega de les dones ha estat molt més alta, agreujant la doble jornada que ja existia pre-pandèmia. En realitat, el teletreball es manifesta com una forma de treball a distància imposat, que ha generat autèntiques dificultats diàries per a les dones.

Estem caient en moltes trampes... En la trampa del teletreball, que serà una volta enrere... Es va sofrir molt en moltes cases, tant les dones com els nens i les nenes... Crec que el teletreball serà una trampa per a les dones perquè quan havien de triar, un a treballar i l'altre a teletreballar, ella triava teletreball perquè és la que s'encarrega de les cures de la casa, cuida als nens... i llavors té una jornada laboral que pot ser... infinita. I crec que això s'ha de començar a legislar (Dones en Dansa, entrevista a dia 17 de setembre de 2020).

Hi ha moltes bandes que és una excusa per no valorar la feina de la casa: fas teletreball, llavors també pots escurar, fer neta la casa, estar amb els nins... I pots fer tot. I no és cert. Per molt que facis teletreball no pots fer tot aquest... i el tot aquest no es conta... Necessites molta salut mental i moltes eines per dur-ho bé. I crec que s'abusarà d'aquest tema. Hi ha una part que se pot fer... teletreball. Però se necessita tenir molta voluntat. I molta situació ambiental adequada (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre de 2020).

4. L'impacte emocional del confinament sobre les dones

A nivell emocional i a nivell social sí que afecta més dones (Agent d'Igualtat, focus group a dia 2 d'octubre de 2020).

Tot i que, com s'ha vist, hi ha certa corresponsabilitat en el suport emocional dels membres de la llar, val a dir que la càrrega mental és una qüestió que emergeix tant en els discursos de les associacions entrevistades, com entre les Agents d'Igualtat participants al grup de discussió: no només es tracta d'una càrrega de feina extra, sinó també d'una pressió i càrrega mental que recau sobre elles, perquè independentment que les tasques es reparteixin a nivell domèstic, sempre hi ha major responsabilitat de i atribucions a les dones i el suport emocional és una tasca i un rol que s'assumeix com femení.

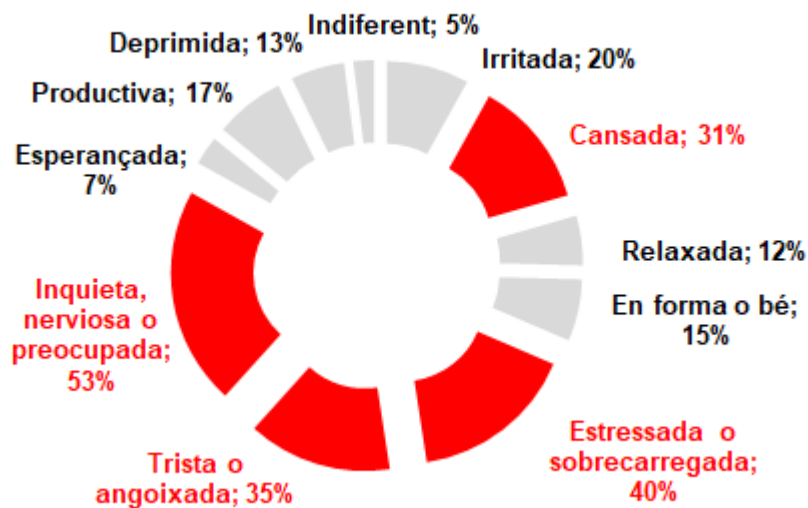
A aquesta sobrecàrrega s'uneix la pressió emocional de donar suport emocional a marits que ja no poden mantenir les seves cases, perquè estan en ERTO, perquè no estan treballant... Perquè això els homes ho han portat pitjor. S'està convertint en mare amb tasques de casa, teletreball, tele-escola i psicòloga del seu marit. Aquesta pressió ha augmentat més en dones que en homes... (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

El paper de la dona en la família no es reconeix, però aquest treball és molt valuós. Ara que els marits estan en atur, com subsisteix aquesta gent? Com pot subsistir una família amb cinc fills amb un sol salari? Han de fer malabars... (La Iniciativa, entrevista a dia 16 de novembre de 2020)

També nos hem oblidat de les dones que havien de sortir a fer feina cada dia i vivien situacions complicades perquè els al·lots, els fills, no anaven a escola. I se trobaven amb aquests problemes, de la cura de les persones majors, dels infants... Amb zero recolzament masculí, o molt poc... I nos hem oblidat. Perquè són persones que no surten en els mitjans de comunicació (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre de 2020).

De fet, entre les dones enquestades, les emocions que diuen haver sentit en major mesura durant el confinament són la inquietud i la preocupació (53%); l'estrès i el sobrecarregament (40%); la tristesa i l'angoixa (35%); i el cansament (31%) (Gràfic 8), atenent que el confinament és una etapa molt concreta de l'estat d'alarma que pot portar inherents aquests sentiments, sobretot en un context d'incertesa com el que imperava els primers mesos de pandèmia. Però aquestes emocions poden ser perfectament vàlides més enllà del confinaments, doncs la incertesa continua present, i la crisi desplegada és una greu conseqüència de la pandèmia que afecta la vida quotidiana de les persones.

Gràfic 8. Emocions durant el confinament

Font: elaboració pròpia

Concretament, l'augment en la realització de la majoria de tasques domèstiques propicia estats d'ànim relacionats amb algunes de les emocions següents: inquietud, tristesa i angoixa, estrès o irritació i cansament (Figura 1). Entre totes les enquestades que han augmentat la dedicació en activitats de cura a les persones, especialment les de cura a persones dependents, manifesten experimentar en un 54% dels casos inquietud, nerviosisme o preocupació; un 41% estrès i més d'un 30% cansament o tristors. Per altra banda les activitats de cura dels fills o l'ajuda d'aquests en els seus estudis també han estat activitats que han augmentat la seva dedicació durant el confinament i s'han relacionat amb la manifestació d'emocions d'inquietud i estrès en més del 30% i de cansament i tristors en més del 20%.

Figura 1. Emocions durant el confinament i major dedicació en activitats de cura

Augment d'activitats domèstiques	Emocions més sentides			
	Estressada o sobrecarregada % (n)	Cansada % (n)	Inquieta, nerviosa o preocupada % (n)	Trista o angoixada % (n)
Cuinar	23% (527)	17% (379)	30% (654)	20% (433)
Fer net	24% (523)	18% (392)	30% (663)	20% (430)
Gestió de la casa i compres per a la llar	16% (363)	12% (273)	19% (428)	13% (288)
Ajudar els fills i les filles en els estudis*	33% (411)	25% (307)	33% (411)	22% (268)
Cura dels fills i filles en general*	31% (386)	24% (300)	31% (379)	21% (260)
Cura a persones dependents**	41% (184)	32% (143)	54% (239)	37% (163)
Suport emocional a la llar	22% (480)	17% (372)	27% (587)	18% (389)

Lectura de la taula: un 23% de les dones que han augmentat la dedicació en tasques de la cura indiquen haver-se sentit estressada o sobrecarregada en aquesta període.

*Els percentatges de les emocions sentides per persones que tenen cura d'infants estan calculats en referència a les enquestades que tenen fills a càrrec (56%).

**Els percentatges de les emocions referents a persones cuidadores de persones en situació de dependència estan calculats en base a les enquestades que diuen tenir cura de persones dependents del conjunt de la mostra (20%).

Les dones que fan teletreball total o parcial varen manifestar amb major freqüència haver-se sentit cansades (35,2%) i també estressades (50,8%) durant el confinament (Annex: taula 30 i taula 41). De fet, una major proporció de dones menors de 50 anys (al voltant del 50%) que de dones majors de 50 anys s'ha sentit estressada i un dels factors explicatius pot ser la feina (Annex: taula 38). Igual succeeix amb les dones que conviuen amb fills o filles (Annex: taula 28) i entre les menors de 50 anys. Una tònica semblant se troba en la resposta de sentir-se irritada (Annex: taula 31 a 34). En definitiva tot apunta a un perfil de mare amb fills joves que teletreballen (Annex: taula 30). Curiosament sentiments com la tristesa o la depressió són manifestacions majorment portades per les més joves i les

adultes joves, per sota dels 35 anys (Annex: taules 42) i amb estudis no universitaris (Annex: taules 43 i 52).

També les condicions de l'habitatge sembla que tenen influència. Així un 42,9% de les dones que viuen a cases sense un espai exterior (terrassa o jardí) han dit que se varen sentir cansades (front a un 30% que si tenen un espai exterior) (Annex: taula 27) i les que viuen en cases d'entre 50 i 100 metres quadrats (33,5%) també tenen aquesta percepció en major mesura que les que viuen en cases que superen els 100 m² (Annex: taula 26). Conviure amb altres persones també repercuteix en el cansament (31,6% de les dones que viuen amb algú s'han sentit cansades, el que remet a l'esgotament de la gestió de la casa quan es conviu amb més gent, especialment si són dependents o menors) (Annex: taula 29). De fet, al voltant d'un 50% de les dones que conviuen amb fills s'han sentit estressades (Annex: taula 40). Sentir-se irritada, trista o deprimida va en la mateixa línia, si se viu a cases més grans recorden menys aquest sentiment i en canvi si viuen en un apartament o un pis sense espai exterior varen experimentar més aquestes emocions (Annex: taules 32, 46, 47, 53, 54, 55 i 56).

Pel que fa a emocions positives, com trobar-se en forma o estar bé, es reflexa més en les dones de 65 i més anys, jubilades o prejubilades, i les que menys se sentiren així són les dones adultes joves, precisament el perfil amb més càrregues familiars que hem descrit anteriorment (Annex: taula 35 a 37). Altres emocions, com sentir-se productiva són més significatives entre les dones que fan teletreball, les universitàries, les adultes joves (per davall de 35 anys) i les estrangeres (Annex: taules 48 a 51).

En definitiva, tal i com han mostrat altres estudis, el teletreball i la necessitat de compaginar amb les tasques de cura han representat una sobrecàrrega per a les dones durant el confinament. La situació familiar, l'edat, i sobretot les condicions en les que se va passar aquest període són centrals per a entendre el que varen experimentar.

5. Violència masclista

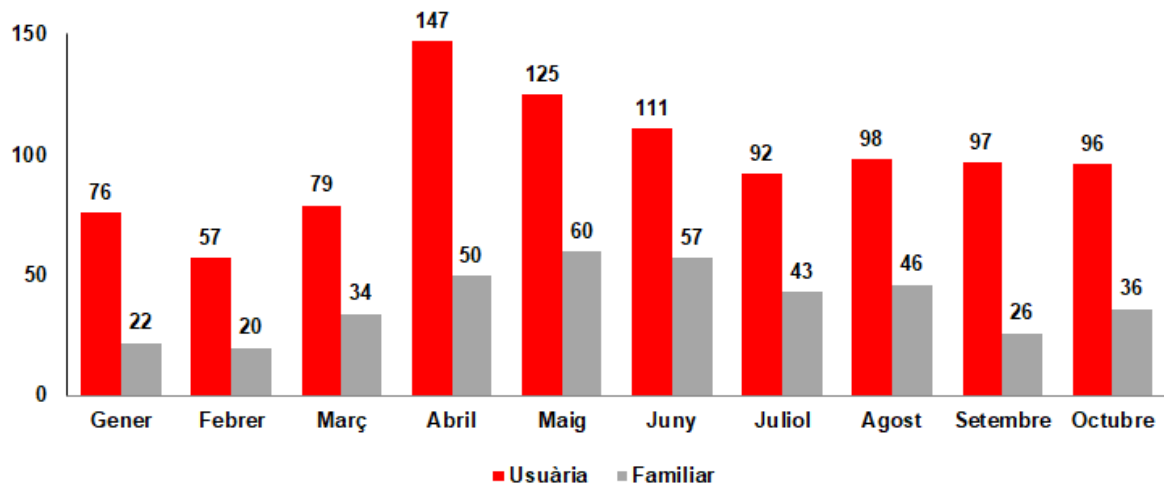
5.1 Percepcions i experiències de la violència masclista en temps de pandèmia

El confinament ha portat a un augment brutal de la violència de gènere, de la desigualtat... pel que et dic, per la càrrega mental de les cures, de la vida familiar, de la conciliació. Alguna cosa que ja existia però que en estar a casa s'ha vist agreujat (Casal de les Dones, entrevista a dia 18 de setembre de 2020).

El confinament esdevé un factor de risc per a les dones que conviuen amb el seu agressor, perquè es poden veure amb més dificultats per demanar ajuda, degut a la convivència 24 hores al dia. Per aquest motiu, el servei del 016 va declarar-se essencial durant l'estat d'alarma, preveient que l'agressió augmentaria davant l'aïllament a què obliga la quarantena i l'increment de la frustració i ansietat que el confinament pot generar (Carbonero et al., 2020).

Segons la "Macroencuesta de Violencia contra la Mujer" de 2019, del total de dones de 16 o més anys que resideixen a Espanya, el 3% ha sofert violència física d'alguna parella o ex-parella en els darrers quatre anys i l'1%, en els darrers dotze mesos (les dades varen ser recollides el desembre de 2018, per tant, fan referència a la violència patida durant aquest any i/o els quatre anteriors); el 2,9% ha patit violència sexual en els darrers quatre anys i l'1,3%, en els darrers dotze mesos; el 9,9% ha sofert violència psicològica emocional en els darrers quatre anys, i el 5,4%, en els darrers dotze mesos; l'11,8% ha estat controlada per part de la parella o ex-parella en els darrers quatre anys i el 6,6%, en els darrers dotze mesos; el 4%, ha patit violència econòmica en els darrers quatre anys, i el 2% ho ha fet en els darrers dotze mesos. Cal no oblidar, no obstant, que aquests percentatges es refereixen a la violència entre membres d'una parella: si estenem la violència més enllà dels límits de la parella, un 2,6% ha sofert aquesta violència en els últims quatre anys, i el 0,9% en els últims dotze mesos, sense perdre de vista que un 8,7% ha sofert violència física fora de la parella abans de complir els quinze anys d'edat (p.143); l'1,4% ha sofert aquesta violència en els últims quatre anys, i el 0,5% en els últims dotze mesos, posant especial atenció en que el 3,4% ha sofert violència sexual fora de l'àmbit de la parella abans de complir els 15 anys d'edat i que un 2,2% del total de dones de 16 o més anys ha estat violada alguna vegada en la seva vida (p.153) ([Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género, 2020](#)).

Gràfic 9. Trucades realitzades al 016 per usuàries i familiars a les Illes Balears entre gener i setembre de 2020 (les dades de 2020 estan actualitzades fins dia 31 d'octubre de 2020)

Font: Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género. Gobierno de España.

El nombre de trucades l'any 2020 encara és provisional, atès que es tenen en compte només els mesos entre gener i octubre, però es pot observar que només en els primers deu mesos d'aquest 2020, el nombre de trucades realitzades quasi assoleix al registrat anys anteriors. En aquest sentit, com s'observa al Gràfic 9, tant les realitzades per part de la usuària com per part de familiars experimenten una baixada entre gener i febrer, però una pujada entre febrer i març i no es dona un decreixement fins al mes de maig. A març de 2020, mes en què començà el confinament degut a la pandèmia de la COVID-19, les trucades realitzades al 016 arribaven a 79, per part de les usuàries, i a 34, realitzades per familiars; durant l'abril, es varen rebre 147 trucades al 016 per part de les usuàries i 50, per part de familiars, essent aquest el mes amb un registre més alt de trucades realitzades per les usuàries. A partir del mes de maig les trucades per part d'usuàries comencen a decreixer, arribant a 96 el mes d'octubre, un nombre molt per sobre de l'assolit el mes de febrer d'aquest 2020; no obstant, no decreixen les trucades realitzades per part de familiars fins el mes de juliol, quan es varen registrar 43 trucades, el doble que les registrades els primers mesos de 2020 i a octubre, aquest nombre es redueix fins a 36, un valor similar al de principis d'any, però tot i així per sobre (i també per damunt del que es registrava el mes anterior). No s'ha de veure l'augment de les trucades com un indicador necessàriament negatiu. Els i les familiars, així com les persones properes, cada cop són més conscients del missatge de tolerància zero davant el maltractament, el que podria indicar que s'està derivant cap a una implicació comunitària per fer front a aquesta xacra, abandonant el discurs de que les persones maltractades són les úniques que poden fer la denúncia, com passava fa uns anys. La violència de gènere no ha de tractar-se com una dimensió de la parella, sinó com una dimensió social.

A nivell nacional, segons el "Ministerio de Igualdad", se va donar un augment del 60% de les trucades al 016 respecte al mateix període de l'any passat, arribant a les 8.632 trucades el mes d'abril (3.236 més), i el que suposa quasi un 40% més que el mes anterior (quan es decreta l'estat d'alarma) ([La Moncloa, 2020](#)). Entre les dues quinzenes d'abril també es va

produir un repunt: una pujada del 13,6% entre el 15 i el 30 d'abril, moment en que ja es portava un mes de quarantena i la situació es feia més insostenible. També les consultes de caràcter telemàtic varen experimentar un augment: un 586% més que en el mateix període de l'any anterior, i un 154,3% més a abril respecte març; i el servei de WhatsApp per atendre psicològicament a les víctimes ha registrat 1.283 consultes des de que es posà en marxa, dia 21 de març de 2020 (La Moncloa, 2020).

La línia telefònica i de WhatsApp oberta per part de IBDona també reflexa aquest augment d'ús del servei, que va atendre 1.170 peticions, el que representa un augment del 21,5% més de peticions d'ajuda que el mateix període de l'any 2019 ([Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat, 2020a](#)). És significatiu que el 75% de dones víctimes que s'han comunicat amb el servei de 24 hores ho feien per primera vegada, el que pot empènyer a pensar que, o bé no coneixien aquest servei, que s'ha vist reforçat i amb campanyes per promoure el seu ús, o bé no eren conscients de la seva situació, i amb el confinament s'han vist necessitats d'ajuda que tal vegada trobaven en altres indrets quan no hi havia pandèmia ([Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat, 2020b](#)). A nivell municipal, la demanda d'acollida de víctimes de violència masclista va créixer un 76% a Palma durant el confinament (Ara Balears, 2020) i el Servei d'Acolliment Municipal de Palma (SAM) va atendre 52 persones (dones i fills/filles víctimes de la violència de gènere) repartides entre els quatre pisos d'acolliment, el casal i l'hostal ([Ajuntament de Palma, 2020](#)).

Les Agents d'Igualtat participants al grup de discussió i les associacions entrevistades afirmen que la violència de gènere s'ha incrementat amb la pandèmia, tant durant el confinament com després del mateix (destacant, a més, que el confinament va suposar un problema per algunes dones amb fills i filles en custòdia compartida, ja que va ser un temps en que molts horaris pactats entre pares i mares se varen incomplir). Subratllen la importància de tenir en compte que la por que s'experimenta per la convivència amb maltractadors i després, la pèrdua d'autonomia econòmica, condicionen les possibilitats de denúncia per part de les víctimes.

El que em comentaven és que havien tingut molta contenció durant el confinament, però ara el que necessiten és sortir...Volen sortir perquè el nivell de violència que hi ha hagut, d'estar 24 hores amb el maltractador, ara està sortint, i cal donar sortida a aquestes dones (Agent d'Igualtat, focus group de dia 2 d'octubre de 2020).

No va haver-hi tantes assassinades dins del confinament, que era el que temíem... Però va haver-hi molt de maltractament, i a vegades no podien denunciar perquè el tenien al costat. No tenien temps lliure. Va haver-hi menys assassinats dins del confinament, però es van disparar quan el confinament va acabar. El masclisme assassina quan tu et vols anar de les seves urpes (Dones en Dansa, entrevista a dia 17 de setembre de 2020).

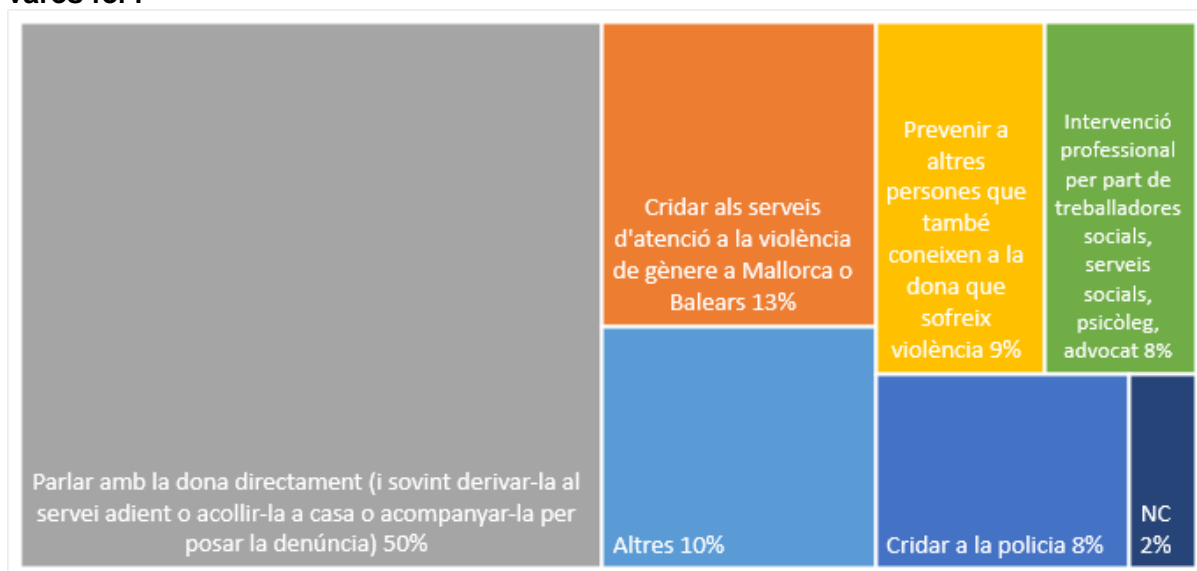
El confinament ha comportat un efecte agreujat en quant a la violència masclista. És evident que el confinament ho ha agreujat. S'ha creat un servei integral, per part del Consell de Mallorca... S'han fet projectes per preservar les víctimes... (Moviment Feminista de Mallorca, entrevista a dia 25 de novembre de 2020).

En relació als resultats de l'enquesta, un 3% de les dones afirma haver patit violència masclista: 32 dones indiquen haver patit violència però no haver fet la denúncia; 33 dones apunten no sentir-se còmodes per a respondre a aquesta pregunta; i només 4 dones afirmen haver denunciat després de patir violència durant el confinament. En aquest sentit, un 2,3% de les enquestades (51 dones) diu que no va fer la denúncia pels motius següents: 17 d'elles per pensar que la denúncia no serveix de res; quatre d'elles, per por a que l'agressor s'assabenti; tres d'elles, per desconèixer com fer la denúncia; i 27 d'elles, per altres motius sense especificar. És remarcable que 49 dones que coneixen algú que va patir violència en aquest període no responen a aquesta pregunta, fet que podria portar a pensar que no volen respondre-la.

El 69% de les dones enquestades considera que la violència de gènere va augmentar durant el confinament, és a dir la percepció de que s'ha agreujat la problemàtica és ben estesa entre les dones de Mallorca. Per altra banda, un 13% indica conèixer alguna dona que ha patit violència masclista durant el confinament i d'aquestes, la meitat varen parlar directament amb la dona que patia violència; un 8% va optar per intervenir en tant que professional; un 13%, per cridar als serveis d'atenció a la violència de gènere; un 8%, va cridar a la policia; i un 9% va prevenir a altres persones de l'entorn de la dona afectada (Gràfic 10). Destaca que les opcions de comptar amb els serveis d'atenció a la violència de gènere o amb la policia presenti percentatges tan baixos (que no superen el 15 i el 10%, respectivament) i això pot tenir a veure amb una manca de confiança en aquests serveis i amb un discurs que tradicionalment ha individualitzat la violència de gènere, no com un problema social, sinó personal, quan esdevé sense dubte una xacra social a lluitar entre totes i tots. El fet de que un 9% alerti a l'entorn de la dona afectada és un indicatiu, tot i que el percentatge és també baix.

Amb els resultats de l'enquesta realitzada es detecta una concentració lleument superior de dones amb estudis universitaris que indiquen conèixer algú que ha patit violència en aquest període (15,4%) respecte a una proporció del 13,55% per a les dones amb una formació no universitària (Annex: taula 60). Aquesta diferència podria ser deguda a una major presa de consciència per part d'aquesta part de la població però caldria explorar de forma qualitativa les percepcions de què s'identifica com a situació de violència per part de les dones. Segons l'edat es veu una sensibilització major de reconèixer situacions de violència, ja que la proporció de dones més joves (18-34 anys) presenten una proporció major d'aquestes situacions (17,8%) respecte a les dones a partir de 65 anys (6,8%) (Annex: taula 61).

Gràfic 10. Si coneixes alguna dona que ha patit violència durant el confinament, què vares fer?

5.2. Tracta i explotació sexual i defensa de drets

No podem oblidar, dins la dimensió de la violència masclista i en el context de la COVID-19, la situació de les persones que se dediquen al treball sexual, en la seva gran majoria, dones. Les treballadores sexuals són les més invisibilitzades dins de l'economia informal, fet que genera que s'invisibilitzin les seves necessitats: no poden acollir-se a un ERTD, ni tampoc al cessament temporal de l'activitat; el teletreball és una modalitat descartada (excepte el sexe online, línies calentes ...) i si no fan serveis, no cobren, limitant els seus recursos de vida. Per altra banda, és important destacar que el risc real de contagi a través de l'activitat sexual ha fet que s'estigmatitzin encara més les dones que exerceixen la prostitució com a transmissores del virus, en una mescla amb l'estigmatització i el racisme derivats de l'origen de les mateixes, i és que, segons les entitats dedicades a l'atenció a la prostitució, un 90% de les dones prostitutes se troben en situació administrativa irregular i provenen de països estrangers, principalment Nigèria, Sud Amèrica i la Xina (IBDona, 2018).

A Balears se calcula que se dediquen a la prostitució unes 600 dones de forma regular i que aquesta xifra augmenta si s'hi sumen les que s'hi dediquen de forma esporàdica o/i temporal fins a les 2.350 dones segons càlculs recollits en un estudi del 2017 del "Grup d'Estudi de la Prostitució a les Illes Balears" (GEPIB) i això sense comptabilitzar l'augment durant la temporada alta turística (IBDona, 2018). La "Xarxa d'Atenció Directa a les Persones que Exerceixen la Prostitució" (XADPEP), composta per les entitats Casal Petit, Creu Roja i Metges del Món, aporta informació sobre les persones ateses a Palma, per les entitats que fan atenció directa a les persones que se dediquen al treball sexual: durant el 2019 varen atendre 1.753 persones ([XADPEP, 2020](#)).

En el context de pandèmia i de crisi desplegada arran d'aquesta s'han activat dispositius i posat en marxa una sèrie de mesures. A través de la "Direcció d'Igualtat del Consell de Mallorca" se va aconseguir una ordre temporal d'allunyament per violència masclista i

aquesta situació va ser el detonant per buscar, per part del Consell, un espai habitacional d'emergència a un apartahotel ja que els pisos d'acollida de diferents entitats, com Casal Petit, estaven quasi plens i desbordats ([Martínez, 2020](#)). Així, 30 dones varen ocupar les habitacions que gestiona el Consell, el que dóna una idea cabdal de la greu situació que se va generar, complementant l'alternativa habitacional amb ajuda econòmica d'emergència gestionada per Creu Roja, Casal Petit i Metges del Món a través de la RESOGA ampliada i altres mesures COVID-19 (Carbonero *et al.*, 2020).

El tancament dels bordells que va tenir lloc a finals d'agost de 2020, seguint les restriccions establertes pels bars i discoteques de l'oci nocturn ([Mateos, 2020](#)), posa sobre la taula el debat sobre l'imperatiu de donar alternatives a les treballadores i treballadors sexuals si es tanquen els clubs i, especialment, d'establir drets reconeguts que facilitarien l'accés a les ajudes, perseguint d'una vegada per totes el que és tracta i explotació sexual (Carbonero *et al.*, 2020).

Les Agents d'Igualtat participants en el grup de discussió relacionaren la prostitució amb la violència masclista, assenyalant els problemes que han tingut moltes dones amb el cessament de l'activitat: moltes treballadores sexuals s'han vist desallotjades del seu habitatge per part dels proxenetes i, especialment, han viscut una enorme pèrdua d'ingressos. Tot i així, també indicaren la importància dels recursos d'inserció sociolaboral desplegats per part de l'Administració Pública, destacant el seu èxit.

Ens van dir les entitats que s'havien quedat algunes dones al carrer, les havien tret directament dels pisos i les cases... Jo crec que són la punta més vulnerable de la violència masclista en aquest sentit i... S'estan fent coses, i aquesta és la part positiva... no? S'han vist situacions terrorífiques que fins i tot les entitats han dit que no les hi havien imaginat mai... però s'han buscat solucions, molt ràpides (Agent d'Igualtat, grup de discussió a dia 2 d'octubre de 2020).

Cal tenir en compte el treball que s'està fent, tant a Palma, com Calvià, Eivissa... amb la UIB, el Consell de Mallorca i IBDona, jo crec que això cal posar-ho en valor (Agent d'Igualtat, grup de discussió a dia 2 d'octubre de 2020).

No obstant això, des de les associacions i entitats feministes i de dones, tot i que reconeixen la ràpida actuació per part dels poders públics, també apunten una sèrie de crítiques a la gestió, que tenen a veure, sobretot, amb els recursos no tant per solucionar el problema de manera puntual, sinó perquè aquests esdevinguin una alternativa real a la prostitució.

També cal veure com es tanquen [els bordells]... Què passarà amb les dones que estaven dins? Els dones alternativa ocupacional i d'habitatge? O les deixes a la intempèrie? I al final passaran d'estar en un bordell a un pis molt més clandestinitzades. Han tancat bordells però no se sap què ha passat amb aquestes noies (Casal de les Dones, entrevista a dia 18 de setembre de 2020).

Calia posar el focus, això sí; però cal asseure's primer i veure com: quines opcions tindran les dones? Què faràs amb els clients? Què faràs amb els anuncis de prostitució? Les webs

d'anuncis s'han quintuplicat. Ara has d'anar a la pàgina 60 per a veure anuncis repetits. Perquè a més tanquen els clubs, però es muden a pisos privats... Propietat privada, no pot entrar la policia. Demostra que és un prostíbul. L'única cosa que hem fet és llevar-nos-les de damunt (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

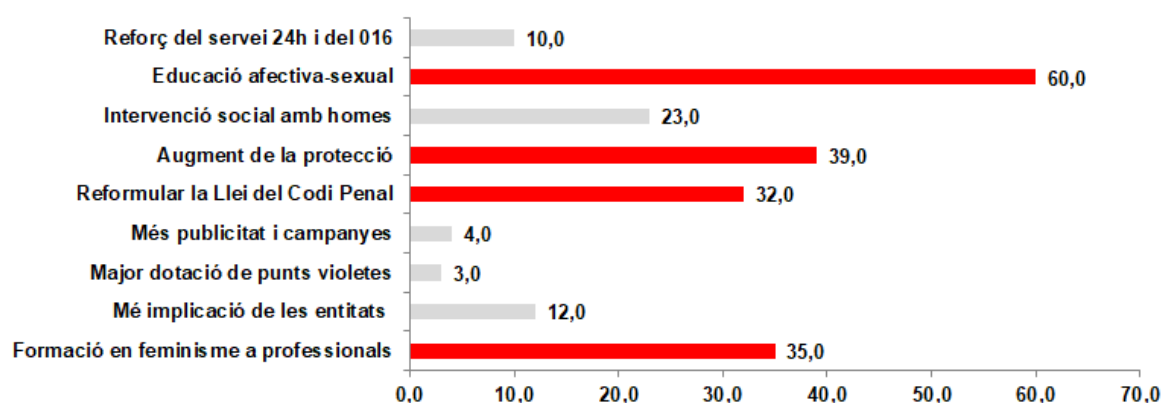
Bé, s'han tancat els bordells però la prostitució no s'ha aturat. Podem haver tancat els locals, però no s'ha aturat... amb el risc de salut que significa per les dones. Crec que aquest tema seguirà per molt de temps. Es compra una dona i compres el teu gust a través d'una dona i veig que ho consumeix molta gent jove. No som molt optimista... I a Balears tenim uns índex molt elevats aprofitant la situació turística (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre de 2020).

5.3. Combatre la violència masclista

Segons les dones enquestades, no se fa suficient per combatre la violència masclista... Un 86% creu que no, essent les que tenen menys de 35 anys les més crítiques (92,2%) (Annex: taula 59). Tant a l'enquesta com a les entrevistes a les associacions i el focus grup a les agents d'igualtat se demanava per la percepció de què manca per lluitar contra la violència masclista i encaminar-se cap a la igualtat entre homes i dones.

A la pregunta, "Quins canvis es poden fer per combatre la violència masclista?" per una banda, una majoria de les dones enquestades (60%) apunta a que l'educació afectivo sexual és la clau per combatre la violència de gènere; però també l'augment de la protecció de la dona (39%), la formació en feminisme als i les professionals (35%), la reformulació de la llei i del Codi Penal (32%) i la intervenció social amb homes que maltracten (23%). Destaca el fet que la protecció de la dona i la reformulació normativa presenti percentatges de quasi el 40 i de poc més del 30%, respectivament, però que serveis públics més específics com el reforç del Servei 24h i del 016 només presenti un 10% de les respostes i la dotació de punts violetes, només un 3%, tot i que és possible que també siguin més desconeguts (Gràfic 11).

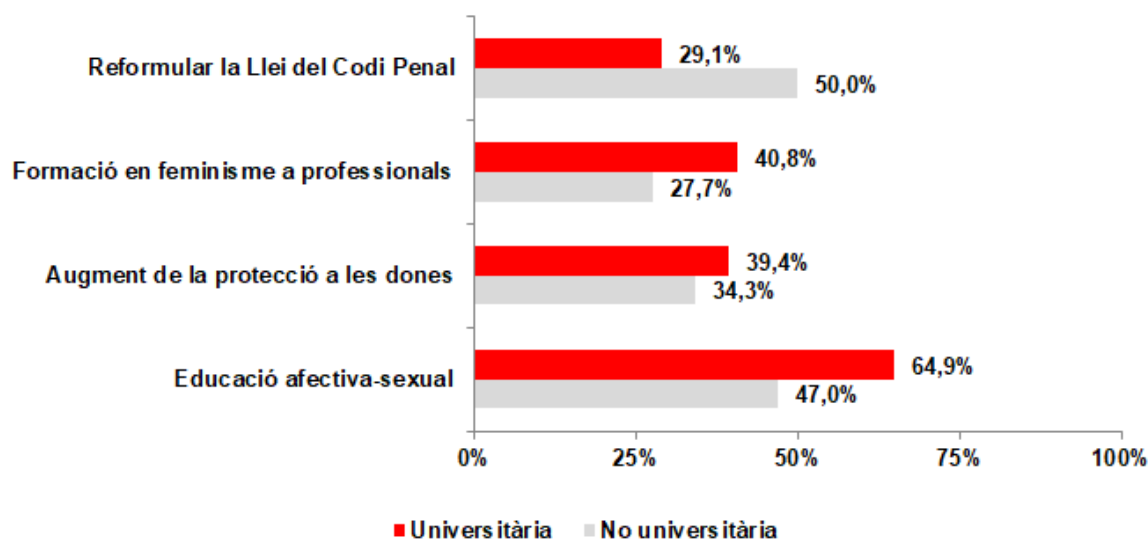
Gràfic 11. El què manca per combatre la violència de gènere segons les enquestades

Font: elaboració pròpia

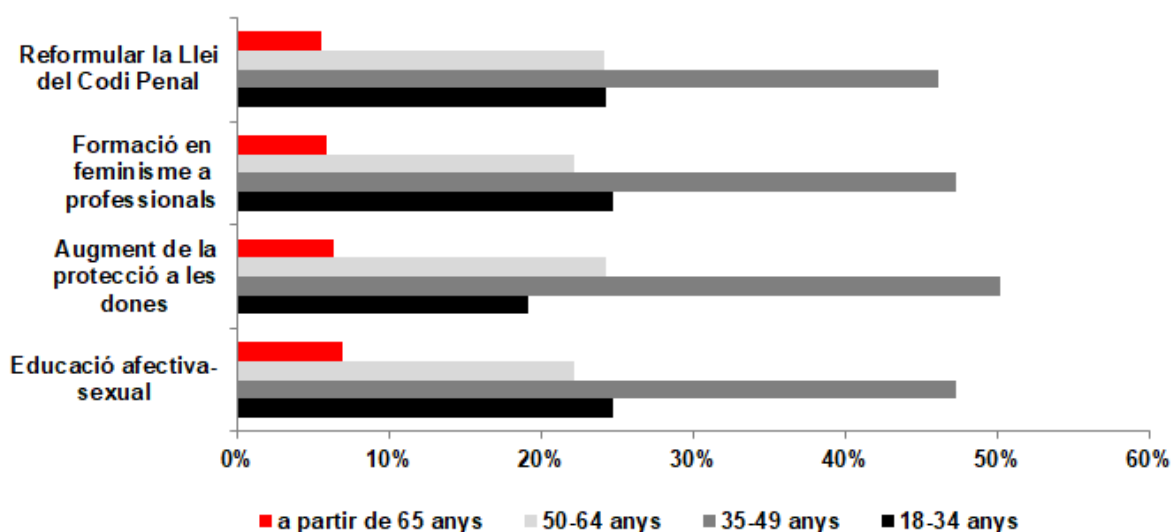
Per altra banda, no es confia gaire en les campanyes (només un 4% de les dones consideren que són importants per combatre el masclisme), quan representen una forma d'educació. I destaca també que només el 12% atorguen importància a la implicació de les entitats i associacions de dones i feministes en la lluita contra la violència masclista i la desigualtat entre homes i dones (Gràfic 11).

Gràfic 12. Accions per combatre la violència masclista segons el nivell de formació

Font: elaboració pròpia

Gràfic 13. Accions per combatre la violència masclista segons l'edat

Font: elaboració pròpia

Les dones joves (menys de 35 anys) i amb estudis universitaris són entre les que més destaca la prioritat en la formació en feminisme i semblant tendència, tot i que menys pronunciada, s'observa pel que fa a la formació afectivo-sexual (Gràfics 12 i 13). Entre les dones sense formació universitària és més freqüent apostar per la reformulació de la llei i del Codi Penal (50,0% front al 29,1% de les universitàries) i on ambdós grups coincideixen més és en l'augment de la protecció de les dones. Per últim, s'ha de destacar que una proporció important de dones no responen a la pregunta (17,0%), és a dir, no se decanten per prioritzar unes propostes sobre altres i aquesta proporció augmenta amb l'edat i també entre les dones que no tenen estudis universitaris.

Per altra banda, les agents d'igualtat i les associacions de dones i feministes varen referir que:

Cal reforçar la coordinació entre serveis que intervenen en la prevenció i atenció a víctimes de violència de gènere per detectar noves situacions i garantir l'accés de les víctimes al suport necessari i els recursos disponibles. També cal reforçar els serveis públics en general, i les àrees socials en particular, i és que existeix una manca de transversalitat de les polítiques/departaments de gènere, pel que calen instruments normatius perquè la transversalitat de les polítiques de gènere impliqui una incidència.

Igualtat no és una àrea social, és una àrea transversal i hem de treballar amb tothom: amb urbanisme, amb serveis econòmics, educació, RH. No crec que Igualtat hagi d'estar organitzant el Dia de la Dona el 25N; Igualtat ha d'estar ficant canya en tots els departaments perquè es compleixi la perspectiva de gènere (Agent d'Igualtat, grup de discussió a dia 2 d'octubre de 2020).

També cal revisar les estratègies d'intervenció comunitària i de coeducació que són peces clau de les polítiques d'igualtat. De fet, les associacions també apunten a l'educació com una peça clau per superar la desigualtat entre homes i dones i la violència masclista:

Ho diem sempre: educació de gom a gom. Jo seria molt més radical... Parlar-li clar a les nenes i als nens. Incentivar-los al fet que tinguin un esperit crític... Jo programes com a "Mujeres y Hombres y Vicerversa" els prohibiria... En els 80 seria molt políticament incorrecte. La competència entre les dones, ser reconeguda en la vida passa per lo maca que ets i els diners que guanyes... Llavors jo crec que és educació (Dones en Dansa, entrevista a dia 17 de setembre de 2020).

Educació. Fins que no fiquem la igualtat i l'educació afectiva-sexual des d'infantil... Però això cal ensenyar-ho des del col·legi. I aquesta generació llavors serà una generació igualitària (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

Incidir en educació des que neixes... Invertir molt més en lo que és prevenció. La llei de Violència és de 2004 i encara les mesures de prevenció encara no s'han desenvolupat... Se va posar en marxa les mesures de càstig, les penals... Però la prevenció no s'han portat a terme (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre de 2020).

Perquè pugui haver-hi igualtat hi ha d'haver coeducació. Si no hi ha coeducació no hi pot haver un canvi en equitat. I a més s'han d'implicar els homes... Nosaltres hem fet una feina, però ells no l'han feta. S'ha de fer la prevenció (Dones del Llevant, entrevista a dia 1 de desembre de 2020).

S'ha de garantir la participació i la capacitat de proposta de les associacions de dones i feministes tant en el teixit social com amb la col·laboració amb les administracions. Les associacions, alhora, també apunten a aquesta direcció, considerant que tenen un paper en la política pública i la provisió de benestar:

Sí crec que és necessària la visió de les associacions... S'estan deixant d'atendre moltes coses per la pandèmia que si no fos per les associacions no s'atenen (Casal de les Dones, entrevista a dia 18 de setembre de 2020).

Tota la informació de COVID que ha anat sortint oficial hem intentat obtenir-la en diversos idiomes i les hem passat per WhatsApp als usuaris en els seus idiomes. Per a replicar en l'idioma natiu... no ja en francès; en bambara. Perquè puguin estar informats de tot de com va canviant (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

L'administració ha de treballar conjuntament amb aquestes associacions i entitats... que dediquen temps social a treballar amb una comunitat: donar-los un suport, però des del que elles necessiten, no des del que l'administració creu que necessita (La Iniciativa, entrevista a dia 16 de novembre de 2020).

Existeix una manca de formació en qüestions de gènere tant pel que fa als responsables polítics com tècnics a nivell municipal, i per tant, cal desplegar accions formatives coordinades amb les agents d'igualtat en els diferents nivells de l'administració, adreçades tant a personal tècnic com polític. En aquest sentit, també les associacions apuntaven a aquesta idea, que almenys una persona representant de l'associació estigui formada en gènere.

També volem fer una trobada amb totes les associacions d'Alaró perquè hi hagi una persona formada en gènere... Formar-se és gènere és súper important. En cada associació hauria d'haver-hi una persona... o una representant (Dones en Dansa, entrevista a dia 17 de setembre de 2020).

Que tots els jurítics i sobretot el poder judicial, que abans de dictar sentència s'especialitzessin en aquesta matèria. Encara no és obligatori però ho estem demanant. Ho estem exigint, perquè les sentències que treuen són pèssimes. Darrera la falta de formació i sensibilització hi ha d'haver una feina per tal d'acabar amb el patriarcat. Intentem introduir la perspectiva de feina en els serveis socials, serveis d'educació... (Moviment Feminista de Mallorca, entrevista a dia 25 de novembre de 2020).

Llavors sí que hi hauria un canvi substancial, però si això no és així... Sempre depèn de la voluntarietat, primer, d'uns polítics sense cap formació, i segon, d'un personal tècnic també en moltes ocasions sense cap formació... (Agent d'Igualtat, grup de discussió a dia 2 d'octubre de 2020).

És evident que la feminització de determinades feines, així com diversos indicadors de precarietat laboral que afecten sobretot les dones, formen part d'una violència estructural que condiciona altres polítiques i recursos que es despleguen, com la lluita contra la violència de gènere. Per això, cal que els poders públics dediquin programes específics d'ocupació (com s'ha fet també amb programes com SOIB-Dones) en un horitzó estratègic, sobretot ara que es parla de la necessitat de canviar el model econòmic i reduir la dependència el turisme.

També és necessari garantir l'accés de les dones en situació de risc d'exclusió als recursos que es despleguen, evitant frustracions com la que ha implicat en alguns casos l'IMV que ha ocupat part de la tasca de les agents d'igualtat, i garantint l'accés a les dones a itineraris laborals o a ajudes econòmiques per impulsar la seva independència econòmica, moltes vegades un factor que actua de fre a l'hora de denunciar maltractament o decidir-se per la ruptura amb la parella. En aquest sentit, les associacions assenyalen que manca una major agilització de la burocràcia: en moments de crisi, agilitzar la burocràcia i elaborar lleis i normatives que responguin a l'emergència.

Regularitzar a la gent... Tenim usuàries que estan exercint la prostitució però són infermeres. Però com no han pogut homologar el títol... No poden regularitzar la seva situació administrativa perquè no tenen títol, no poden oferir-se a treballar (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

Que la documentació fos una declaració jurada i després ja es revisarà. Però el que no pot ser és que t'hagis de presentar fins i tot sabent que te la denegaràn perquè et falta documentació, però aquesta denegació trigarà sis mesos i mentre no pots accedir a les rendes de la delegació Balear. I en aquests sis mesos em moro de fam, i ja sé que no em donaran el IMV, però haig de presentar-ho (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

Quant a les dones en situació de prostitució, cal reforçar els recursos públics (habitatge, ocupació-inserció sociolaboral) desplegats en temps de pandèmia per atendre a les dones víctimes de prostitució perquè suposin recursos que representin una alternativa de vida. A més, les agents d'igualtat valoren espais de coordinació i intercanvi d'experiències entre elles que puguin reforçar estratègies compartides de treball a les diferents institucions en què treballen.

6. Relacions personals, suport social i associacionisme

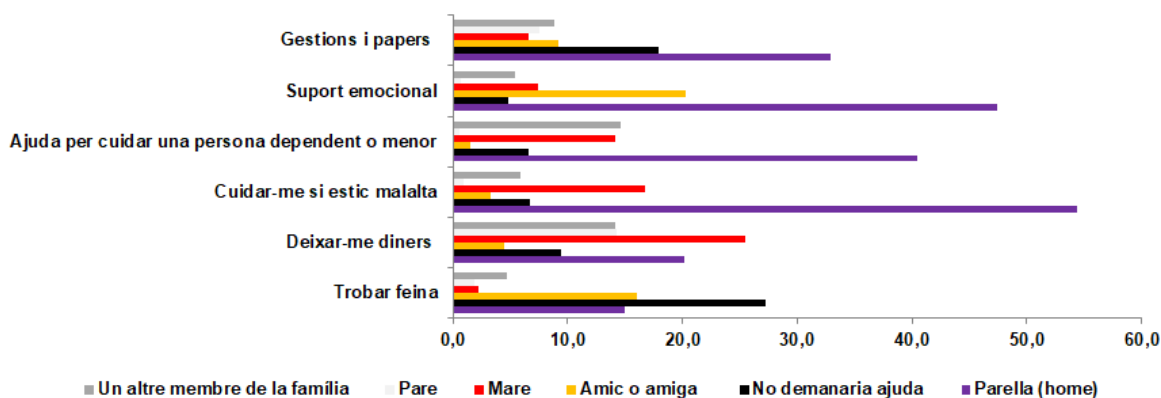
Cal donar el valor a les pròpies associacions feministes. Si l'administració pública funcionés al 100% com necessita la societat, no farien falta. Però és que fan falta, i fa falta la col·laboració (Agent d'Igualtat, grup de discussió a dia 2 d'octubre de 2020).

En moments de crisi com la que es viu en aquests moments, el suport mutu i emocional, l'ajuda i l'acompanyament esdevenen importants pel que fa al benestar i qualitat de la vida social, especialment en un moment en què es fa evident que ni Estat ni mercat són suficients per satisfer completament les necessitats socials de les persones, especialment de les més vulnerables (Molyneux, 2008). Les xarxes informals i el suport mutu sovint són la sustentació de les dones que comparteixen situacions similars, com per exemple, les dones migrades però no només elles, generant un teixit que abasta tant l'acompanyament i el suport com l'acció i propiciant el capital social (Pinzón Estrada i Aponte Valverde, 2013). Aquestes xarxes ajuden a combatre l'aïllament social i a proporcionar suport i cura d'una forma que és bidireccional, en tant que se'n rep alhora que se'n proporciona (Silvestre, Royo, Díez, González, Linares i Alonso, 2016). Esdevé fonamental en temps de pandèmia tenir en compte la funció social del suport mutu i del capital social a través de l'associacionisme pel que fa a la promoció de benestar i la capacitat de resiliència de les dones.

Les dones participants a l'enquesta manifesten que a l'hora de demanar ajuda, compten majoritàriament amb la seva parella (masculina, atès que el gruix de la mostra són dones que s'auto-defineixen com heterosexuales i només un 1% declara demanar ajuda a la seva parella femenina) (Gràfic 14). Així, el 32,9% de les dones enquestades demanaria ajuda a la seva parella (home) per realitzar gestions i tasques burocràtiques (papers); un 54,4%, per rebre cures ocasionalment en cas d'estar malalta; un 41,8%, per rebre ajuda en la cura d'una persona dependent o menor; i un 47,6% per rebre suport emocional. Destaca així mateix que, per trobar una feina, la majoria (un 27,4%) no demanaria ajuda i entre les que sí demanarien ajuda per tal finalitat, els percentatges entre les que la demanarien a un amic o a una amiga, a una altra persona o a la parella (home) són molt similars, entorn al 15%, essent lleugerament major el percentatge de dones que demanarien ajuda per trobar feina a un amic o una amiga. Per altra banda, en el cas de demanar diners per una urgència, prefereixen comptar amb la mare (25,4%), tot i que el percentatge de dones que ho demanaria a la seva parella (home) és només de cinc punts per sota (20,4%).

D'aquestes dades el que es desprèn és que, almenys en les dones participants en l'enquesta, el suport emocional, l'ajuda de cara a les malalties i dependències (pròpies o d'altri) i les gestions quotidianes recau sobre les seves parelles, però són més independents de les mateixes pel que fa a la dimensió econòmica i laboral, cosa gens estranya ja que des de finals dels setanta es dona a Espanya la massiva inserció en el mercat de treball per part de la dona, i per tant, la seva progressiva independència de la parella (Millán Vázquez de la Torre, Santos Pita i Pérez Naranjo, 2015).

Gràfic 14. A qui demanaries ajuda per a les següents activitats?

Font: elaboració pròpia

Però a més hi ha diferències clares pel que fa a l'edat. Així, les dones adultes grans, de 50 i més anys, són les que més declaren que no demanarien ajuda per tramitar papers, mentre que les de menys de 35 són les que més ho farien; a més, les dones més grans de 65 anys demanarien amb més freqüència per aquest tema a filles que a fills (un 12,15% front al 7,75%) (Annex: taula 62). Quelcom semblant s'observa quan se tracta de demanar diners: les dones de 65 i més són les que menys en demanarien. I a qui ho demanarien? Les joves de menys de 35 (però també fins els 49 anys) ho demanarien als pares i les mares, i en particular a la mare (un 18,9% i 49,05% respectivament); les adultes majors ho demanaria sobretot a la parella i les més majors (65 i més) o no ho demanarien (20,2%) o ho demanaria a la parella (15,7%) (Annex: taula 63). És curiós que el pes dels fills i de les filles com a suport econòmic és molt menor en les dones més grans que en les joves ho són els pares i les mares, el que dona raons per pensar en la precarització de la vida de les persones joves.

L'ajuda ocasional si s'està malalta també és diferent segons l'edat, ja que el pes de la parella és més aclaparador en les edats centrals (un 60,3% entre 35 i 49 anys), però fins i tot a aquestes edats la mare ocupa un lloc important (el segon lloc) a l'hora d'ajudar en cas de malaltia (un 18,7%) percentatge que augmenta gairebé al 60% en les dones de menys de 35 anys front a l'1,5% que li demanarien al pare (Annex: taula 64).

Per altra banda, en el context de crisi, amb les greus complicacions i dificultats econòmiques que implica, sorgeixen organitzacions de base de dones per subministrar aliments, crear horts comunitaris o cuines comunals per cobrir necessitats des de la localitat (Molyneux, 2008). Des de les primeres setmanes de confinament varen anar teixint-se a Balears una sèrie d'iniciatives de suport mutu, com la Xarxa de Suport Mutu (XSM) de Mallorca i d'Eivissa, afegides a iniciatives de les associacions de veïnes i veïns ja existents, l'objectiu d'aquestes xarxes és donar suport des de la proximitat (Carbonero *et al.*, 2020). No obstant això, les dones enquestades indiquen que, tot i que un 46% té coneixement d'iniciatives comunitàries que s'han posat en marxa per fer front a la COVID-19 (com ara la distribució d'aliments, mascaretes, remeis casolans, assistència jurídica i laboral, difusió d'informació per demanar ajudes públiques disponibles...), iniciatives que un 23,6% reconeix que no existien abans del confinament, només un 13,1% va participar-hi dins del

seu barri i un 11,5% fora del seu barri; la resta, no va participar en l'etapa del confinament. Això ens ha de portar a reflexionar sobre la manca de participació en aquests tipus d'iniciatives tant necessàries en temps de crisi i que són tan importants de cara al capital social (Annex: taules 65 a 67). Atenent a algunes diferències entre les diferents perfils, un 37,8% de les dones que han nascut a altres països coneixen iniciatives solidàries per afrontar la crisi de la COVID-19, però el percentatge està nou punts per sota de les nascudes a Espanya, el que indica que encara queda un camí per recórrer en la integració de la migració, precisament si l'associacionisme té una rellevància clau pel que fa al capital social i millora de la vida de les dones migrades (Annex: taula 68).

Així mateix, el percentatge de dones de la part forana que diu conèixer aquests tipus d'iniciatives és més alt que el de les dones que viuen a Palma (quasi el 60% per les primeres i quasi el 30%, la meitat, en el cas de les segones): en els pobles i zones perifèriques les iniciatives solidàries i les associacions poden tenir una major facilitat de difusió i coneixement a la població (Annex: taula 69). Tal vegada per aquesta raó la participació en iniciatives solidàries al seu barri durant el confinament és lleugerament superior que entre les dones que resideixen a Palma (el doble, 16% front al 8,5%); no obstant això, entre les dones que viuen a la ciutat, el percentatge que ha participat a iniciatives fora del seu barri durant el confinament és major que el que presenten les dones de la part forana (13,7% front el 10,2%), el que podria empènyer a pensar que les dones que viuen a la part forana viuen a municipis més petits que la capital i això fa que sigui més probable que se sentin més arrelades al seu nucli (barri, poble), que no pas les de ciutat (Annex: taula 70 a 71).

Tot i així, entres les associacions i Agents d'Igualtat entrevistades destaquen que existeix una demanda d'activitats grupals de dones després de l'aïllament que ha generat el confinament, i que cal fer emergir espais de trobada de dones, fent especial èmfasi en què s'ha d'apostar per allò social i cultural, no deixar de fer activitats i molt especialment no tancar el feminisme a casa:

Crec que cal seguir amb la cultura, i apostar per coses culturals... I la mandra i la falta d'alegria... Doncs amb la màscara... però cal continuar fent coses. No es pot confinar el feminisme (Dones en Dansa, entrevista a dia 17 de setembre de 2020).

Moltes usuàries necessiten tornar a fer activitats, tenien moltíssimes ganes. Són persones que són de risc, perquè són totes d'entre 70 i 80 anys per a dalt, però tenien ganes d'una rutina, d'ajuntar-se entre elles... És veritat que el virus mata, però diuen: "si no em mata el virus, em matarà l'avorriment a casa, i la solitud". Tenen moltíssimes ganes de tornar a participar i tenir rutines... I aprendre a conviure amb el virus... Li tenen respecte, però no por (Casal de les Dones, entrevista a dia 18 de setembre de 2020).

Si no es té en compte el feminisme? és un fracàs. Perquè, juntament amb l'ecologisme, és lo que té alternatives. Però crec també que mos costa molt participar en un moviment associatiu... Perquè necessita molt de temps. I si xerrem d'una democràcia participativa... La participació real, política, necessita molt de temps (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre de 2020).

És important destacar que les associacions i entitats feministes i de dones també s'han vist afectades per la COVID-19, que ha travessat la seva forma de fer feina i les ha obligat a adaptar-se al nou context pandèmic tenint en compte les mesures desplegades per evitar la propagació del virus.

Per començar, se va donar, i continua donant-se més enllà del confinament, una paralització d'activitats per mor de la pandèmia, que deixen de portar-se a terme per desconeixement de com procedir, per baixes mèdiques (tant de les persones que les impulsaven com de les participants), per impossibilitat de continuar degut a les particularitats de l'activitat (grups molt grans, sortides tècniques, espais molt reduïts...), perquè el voluntariat va paraitzar-se també i moltes d'aquestes entitats funcionen amb persones voluntàries i també per una certa desmotivació que porta inherent un context de crisi com aquest:

Tenim una revista que es diu "Feminisme de poble" i el 8 de març era el nostre tercer número. I després aquí ja... la revista es va quedar sense distribuir. Nosaltres, com totes, sofrim una aturada (Dones en Dansa, entrevista a dia 17 de setembre de 2020)

Ens ha paraitzat per complet. Nosaltres som molt de contacte amb les persones... Treballem de tu a tu i som molt de comunitat. Si tanquen les mesquites els feligresos no vénen i no paguen i si no paguen es tanquen les mesquites i no es pot fer la funció social que fan (La Iniciativa, entrevista a dia 16 de novembre de 2020)

Ens hem vist afectades com tothom amb l'aïllament... Amb la falta de comunicació directa i una certa situació anímica de neguit... I aquesta impotència i que tot se dificulta molt. Aquesta desmoralització i desmobilització (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre 2020)

Ens hem anat concentrant dintre del possible... Quan han assassinat a dones a Mallorca. Ens hem anat concentrant, però clar... No podem fer una convocatòria massiva (Moviment Feminista de Mallorca, entrevista a dia 25 de novembre de 2020)

Hem estat actives; ens hem reunit i hem organitzat jornades i debats online. Però no té res a veure amb les trobades en persona. És una cosa molt més freda. A més, hi ha una bretxa digital: tenim companyes de part forana que no utilitzen habitualment aquestes eines. Hi ha una bretxa digital. D'altra banda, que es buidin els carrers, és un problema per al moviment (Feministes en acció, entrevista a dia 15 de desembre de 2020).

Per tal d'adaptar-se al context social que planteja la COVID-19, les associacions han optat per la reformulació dels seus projectes, la cerca d'alternatives als mateixos i fins i tot per la reinvençió de l'associació, però sobretot el que recalquen la majoria de les entrevistades és la utilització de plataformes virtuals per mantenir-se connectades:

Jo mai havia fet entrevistes telefòniques [a dones en situació de violència], totes eren entrevistes presencials. Quan vaig haver de fer-la telefònica vaig haver de treure altres recursos que no tenia, perquè el llenguatge no corporal a mi m'ajuda molt. I al no tenir-ho present... havia de fer un esforç mental (Centre d'Informació de la Dona, entrevista a dia 18 de setembre de 2020)

Hem continuat fent activitats que en comptes de ser presencials han passat a ser en línia, a través de ZOOM. Però, què ha passat? Que en activitats on ens trobàvem amb aquestes dones majors que no saben manejar les noves tecnologies, o bé no han participat o hem anat fent nyaps mitjançant grups de WhatsApp (Casal de les Dones, entrevista a dia 18 de setembre de 2020)

Lo primer que vam fer va ser fer una subscripció de la Plataforma Zoom, per a seguir connectades, i oferir la nostra subscripció a qui volgués utilitzar-la. Nosaltres som molt de pell, de contacte directe (Dones en Dansa, entrevista a dia 17 de setembre de 2020)

Nosaltres ens reuníem cada dos o tres mesos en assemblees presencials, i la pandèmia va ser fulminant en reduir els espais de compartir, d'expressar-nos... i vàrem començar a fer-ho via ZOOM (Moviment Feminista de Mallorca, entrevista a dia 25 de novembre de 2020)

Les xarxes entre dones serveixen per la integració de les dones més aïllades socialment, com el cas de les dones migrades, especialment recent arribades (mitjançant l'aprenentatge d'idiomes, o com a suport en la relació amb les administracions) i això deriva en un procés d'enriquiment no només individual sinó també de la societat d'acolliment en general (Silvestre *et al.*, 2016). En aquest sentit, les Agents d'Igualtat i les associacions assenyalen, així mateix, que la pandèmia ha portat inherent el perill que programes d'intervenció educativa i comunitària quedin aparcats, bé per la saturació de serveis, bé per les dificultats d'adaptació al nou entorn online i les restriccions imposades per la COVID-19, i amb això, un risc de desconexió amb usuàries, i és que sovint, les activitats de les associacions de dones serveixen per tenir contacte i treballar amb dones a què d'altra manera no s'hi arriba fàcilment.

És veritat que amb dones àrabs i índies... Parlen tan poc, tan poc, tan poc l'espanyol que quan les cridava per a dir-los que tancàvem ni tan sols podia parlar amb elles. Em passaven als seus fills, o a les seves filles, o als seus marits... perquè elles no entenien el que volia dir (...) Tinc una visió una mica més pessimista... Crec que retrocedirem. Em baso en les usuàries que hem tingut aquí, que desconeixen l'idioma. Per a integrar-te en un altre lloc, necessites conèixer l'idioma del país en el qual vius i ara amb la COVID... hi ha més aïllament, menys treball... (Casal de les Dones, entrevista a dia 18 de setembre de 2020).

Mentre els nens anaven al col·legi elles aprofitaven per a fer cursos... Però ara no tenen els mitjans telemàtics per a fer-les, no poden sortir perquè a més tenen els nens a casa i no poden fer formació encara que els cursos es reiniciïn... amb la qual cosa tornen a quedar enrere. Tornen a perdre la seva capacitat de fer coses, perquè els nens es queden a casa (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

El capital social té una importància cabdal, especialment en context de crisi, perquè a través de les associacions i xarxes de suport es promou el benestar de les persones. Les associacions i entitats de dones són claus en la lluita contra la desigualtat i a favor de la convivència social, sobretot en contextos de gran diversitat cultural perquè afavoreixen la trobada entre dones (autòctones i migrades) i l'establiment de xarxes formals i informals, i per aquesta raó, les administracions públiques les han d'impulsar i donar suport (Silvestre *et al.*, 2016). Capital social, xarxa, espais de trobada entre dones... són elements essencials que nodreixen la lluita contra la desigualtat entre homes i dones i això esdevé molt important pel que fa a l'estat del feminisme, que les associacions i les agents d'igualtat entrevistades assenyalen com en perill, en un moment molt complicat. És molt coneguda la crítica estesa que va rebre el feminisme per la convocatòria del 8M, una setmana abans que es declarés l'estat d'alarma) i que el context de pandèmia pot significar una amenaça pel moviment i una passa enrere en la lluita per la igualtat entre homes i dones ja que, en moments de crisi, qüestions com la (des)igualtat de gènere poden arraconar-se mentre altres, com les econòmiques i laborals, passen per sobre:

I llavors tornem als de Virginia Wolf: necessitem una habitació pròpia. Hem d'estar molt alerta, perquè sempre perdem coses que ja havíem conquistat (Dones en Dansa, entrevista a dia 17 de setembre de 2020).

Torna a sortir que l'expansió del virus va ser per culpa del 8M... Per la pandèmia jo sóc pessimista i crec que anirem a pitjor. Però el moviment social per la igualtat de drets i contra la violència de gènere seguirà aquí... Perquè és molt conscient (Casal de les Dones, entrevista a dia 18 de setembre de 2020)

No podem deixar la baralla... S'ha de continuar lluitant per la igualtat entre homes, dones, col·lectius, persones... Un dels símptomes de la COVID és la ceguesa... la ceguesa de totes les persones que queden enrere. I de la igualtat. Si aquesta pota no l'afermem bé tornem enrere (Metges del Món, entrevista a dia 24 de setembre de 2020).

És una amenaça... Veig aquesta desigualtat que per ara seguirà... I més en la nostra comunitat autònoma, que té un monocultiu turístic i això mos durà a pobresa i molta desigualtat. La desigualtat augmentarà, i quan hi ha crisi, sempre retallen a les dones... sempre reben les conquestes del feminisme (Lobby de Dones, entrevista a dia 23 de novembre de 2020)

Hem d'anar molt alerta, però crec que ara el moviment feminista té molta força. Jo crec que hem d'anar molt alerta perquè és bo de fer anar cap enrere... Quan hi ha una crisi les coses de dones... Però aposta hem d'estar allà i ser molt reivindicatives (Dones del Llevant, entrevista a dia 1 de desembre de 2020)

7. Conclusions i propostes en l'àmbit de les polítiques públiques

L'anàlisi de les dades de l'enquesta i de les entrevistes i grup de discussió ha rellevat alguns resultats que són força interessants pel que fa a la l'impacte de la COVID-19 en la vida de les dones, que veuen la seva situació empitjorada en diferents àmbits:

En l'àmbit domèstic i de cures:

S'ha constatat que segueixen essent les dones que dediquen, sense ajuda de ningú, més temps a les tasques relacionades amb la cura dels fills, com ara l'educació (57,0%), la cuina (53,0%), l'atenció a persones dependents (52,0%), la gestió de les compres (51,0%) o les tasques de neteja (48,0%). Un 20% de les dones enquestades tenen alguna persona dependent a càrrec, a més de les filles i/o dels fills.

Són poques les dones que afirmen que és la parella (masculina) qui s'encarrega d'aquestes tasques (no arriba al 5%), i només es supera aquesta xifra en el cas de les tasques de gestió de la llar i compres (7%) o en la cuina (14%).

Les dones amb estudis universitaris manifesten un repartiment de tasques més equilibrat.

Les dones amb fills i filles destinen un esforç addicional a tasques com neteja (50%), fer les compres de la llar (54%) o cuina (57%) que tampoc no està en equilibri amb les tasques que desenvolupen els homes.

Durant els mesos de confinament la càrrega de feina en l'àmbit reproductiu s'ha incrementat, especialment pel que fa a les tasques domèstiques i a les cures. Entorn al 50% de les dones afirma que la dedicació a totes les tasques de la llar va augmentar durant el confinament. Les activitats educatives dirigides als fills i les filles són les que requereixen una dedicació major, segons afirmen el 60% de les enquestades.

S'observa una clara correlació entre l'estrès, cansament, inquietud o tristesa manifesta per les dones durant el confinament i la dedicació de més temps a activitats domèstiques (60%).

En l'àmbit laboral:

Des de l'inici de la pandèmia, un 36% de les enquestades s'ha vist afectada pel teletreball, que tot i tenir alguns efectes positius, no permet destriar l'espai productiu del reproductiu, i en molts casos implica un increment de les càrregues de feina en ambdós espais.

Un 33% de les dones que ha respost a l'enquesta tenia abans del confinament una feina relacionada amb activitats molt feminitzades i en sectors precaritzats.

L'evolució de l'activitat laboral durant i després del confinament ha impactat la vida de les dones. Les que tenien un contracte fixo-discontinuu (13%) o temporal (43%) abans del confinament s'han vist més afectades per acomiadaments, així com aquelles que tenien contractes a temps parcial (33%).

En l'àmbit de la violència masclista:

La percepció d'increment de la violència masclista és elevada (69%), i el 13% de les dones enquestades coneix algú que ha patit violència masclista en el context del confinament. 36 dones indiquen haver-ne patit en aquest període i només un 11% afirma haver presentat denúncia.

Les Agents d'Igualtat participants al grup de discussió així com les integrants d'associacions de dones també confirmen la mateixa percepció d'agreujament de la violència masclista durant el confinament així com després del mateix, i destaquen que la por en la convivència amb maltractadors i la pèrdua d'autonomia econòmica de les dones condiciona i dificulta les possibilitats de denúncia per part de les víctimes.

La majoria de les dones enquestades (60%) apunta a què l'educació és clau per combatre la violència de gènere, però que també cal reforçar els mecanismes de protecció de les dones (39%), la formació en feminisme a les professionals (35%), la reformulació de la llei i del Codi Penal (32%) i la intervenció social amb maltractadors (23%). Són necessàries polítiques que garanteixin una sortida realista per a les dones víctimes de violència masclista (habitatge, ocupació). D'un altre manera continuarà havent-hi dones que no denuncien per por a donar un salt a l'abisme.

En l'àmbit comunitari i de les xarxes de relacions personals i de suport mutu:

Les dones participants manifesten que a l'hora de demanar ajuda, contarien majoritàriament amb la parella: 32,9% per a tasques de gestió i burocràtiques; 54,4% per rebre cures; 41,8% per rebre ajuda en la cura de persones dependents; un 47,6% per rebre suport emocional. Per altra banda, en el cas de demanar diners per una urgència, prefereixen comptar amb la mare (25,4%). Un percentatge important (un 27,4%) afirmen que no demanarien ajuda, o en tot cas la demanarien a un amic o amiga (15%).

Un 46% de les dones té coneixement d'iniciatives comunitàries que s'han posat en funcionament per fer front als efectes de la COVID-19 (com ara distribució d'aliments, fabricació de mascaretes, remeis casolans, assistència jurídica i laboral, etc). Iniciatives que un 23,6% reconeix que no existien abans del confinament, i en les quals hi ha participat un 13,1% de les dones al seu barri i un 11,55% fora del mateix.

Les dades aportades per l'enquesta, analitzades juntament amb els discursos de les integrants de les associacions de dones i la discussió del focus group amb Agents d'Igualtat ens ha permès sintetitzar el següent diagnòstic tipus DAFO (que recull les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats) d'aquest context:

Debilitats

Temporalitat i precarietat laboral de les dones a Mallorca

Transversalitat de les polítiques d'igualtat poc efectiva

Manca de formació específica de responsables polítics i tècnics als Ajuntaments i administració en general

Dificultats d'accés a recursos de subsistència i altres per saturació de serveis, especialment a les àrees socials

Polítiques de conciliació poc efectives

Programes de prevenció i sensibilització comunitària i coeducació ralentits amb la readaptació de l'acció social i la docència

Feblesa del moviment associatiu de dones a alguns municipis

Amenaces

Pèrdua d'autonomia econòmica de les dones

Increment de la pobresa

Increment de la violència contra les dones invisibilitzat

Retrocés en les polítiques d'igualtat, que poden no ser percebudes com una prioritat

Càrrega mental que suporten les dones arran de la pandèmia

Increment de càrregues de feina associades a les cures, tant en l'àmbit productiu com en el domèstic

Retrocés de la conciliació/repartiment de tasques domèstiques entre dones i homes

Bretxa digital en l'accés tant als recursos personals com comunitaris

Fortaleses

Teixit associatiu solidari sorgit o reforçat amb la pandèmia, protagonitzat per dones

Xarxa d'agents d'igualtat existent

Fortalesa i coordinació del moviment feminista, agrupat entorn al MFM

Oportunitats

Demanda d'espais compartit de dones després de l'aïllament

Coordinació amb altres serveis, com els serveis socials, a partir de la pandèmia i de necessitats concretes

Polítiques d'oportunitats adreçades a les dones víctimes de prostitució que s'han iniciat durant la pandèmia

Espais de coordinació i estratègies compartides entre agents d'igualtat

Entre les **debilitats**, destaquen:

Des del punt de vista de les condicions socials de les dones, la temporalitat i la precarietat laboral de les dones a Mallorca, com a conseqüència del model econòmic de monocultiu turístic amb un gran pes dels serveis i de feines poc qualificades i precaritzades. Això fa que en un context com el de la pandèmia moltes dones perdin la seva feina i amb ella, la principal font d'ingressos. També s'han posat de manifest les dificultats d'accés a recursos de subsistència i altres per la saturació de serveis, especialment en les àrees socials.

Des del punt de vista de les polítiques d'igualtat, cal assenyalar com la pandèmia ha posat en evidència les mancances d'una conciliació efectiva que corresponsabilitzi els homes en el repartiment de les tasques domèstiques i de cures. Però també l'efectivitat limitada de la transversalitat de les polítiques d'igualtat, o la manca de formació específica dels responsables polítics i tècnics als Ajuntaments i l'administració en general, en qüestions de gènere. En aquest sentit, també cal subratllar el alentiment dels programes de prevenció i sensibilització comunitària i de coeducació per les restriccions i adaptacions imposades per l'emergència sanitària.

Les **amenaces** a tenir en compte són:

La pèrdua d'autonomia econòmica de les dones, així com l'increment de la pobresa (que torna a tenir cara de dona, com ha succeït a crisis anteriors) i les desigualtats socials, entre elles les de gènere. També la bretxa digital, que pot afectar en l'actual context tant en l'accés als recursos, com a les relacions socials i comunitàries de les dones, especialment les dones grans i les dones en situació de vulnerabilitat.

La càrrega mental que estan suportant les dones en general des de l'inici de la pandèmia, clarament relacionada amb l'increment de les tasques domèstiques i de cures, aquestes darreres tant en l'àmbit públic com en el privat.

L'increment de la violència contra les dones, que en bona mesura queda invisibilitzat per la importància social atorgada a la pandèmia.

En l'àmbit de les polítiques públiques, un eventual retrocés de les polítiques d'igualtat, que poden no ser percebudes socialment com una prioritat, quan justament les dades recopilades apunta a què aquestes haurien de ser reforçades en molts d'aspectes: polítiques de conciliació, polítiques laborals específiques, etc.

Pel que fa a les **fortaleses**, destaquen:

En l'àmbit comunitari, la fortalesa i coordinació dels col·lectius feministes, que en el cas de Mallorca estan agrupats entorn al Moviment Feminista de Mallorca. A més, cal afegir-hi el teixit associatiu solidari i de suport mutu sorgit o reforçat amb la pandèmia, protagonitzat majoritàriament per dones.

En l'àmbit institucional, la xarxa d'Agents d'Igualtat existent dependents del Consell de Mallorca i els Ajuntaments.

Finalment, les principals **oportunitats** observades són:

La demanda per part de les dones d'espais compartits amb altres dones, especialment després de l'aïllament que va suposar el confinament.

En el terreny institucional, la coordinació dels serveis d'igualtat existents amb altres com els serveis socials a partir de necessitats concretes; els espais de coordinació i estratègies formals i informals compartides entre Agents d'Igualtat; i pel que fa a les dones més vulnerabilitzades, com són les víctimes de prostitució, les polítiques d'oportunitats adreçades a les mateixes que s'han iniciat durant la pandèmia.

A nivell estatal, l'Institut de la Mujer (Ministerio de Igualdad, 2020) va assenyalar fa uns mesos algunes de les amenaces del context de pandèmia que es corresponen amb alguns dels resultats que aquest informe confirma, com ara:

- La sobrecàrrega del treball i dels serveis essencials, protagonitzats per dones
- La centralitat de les tasques de cures, que també són realitzades majoritàriament per dones
- La precarietat i pobresa laboral que pateixen majoritàriament les dones i que les situen en una posició encara més vulnerable
- L'increment de la violència de gènere

El mateix informe assenyala la importància d'**incorporar la perspectiva de gènere en les respostes institucionals que s'articulin front a la pandèmia**, per tal de minimitzar l'impacte d'unes amenaces que en el cas concret de Mallorca i de les Illes Balears poden ser, sobretot pel que fa a les condicions socials i materials de les dones, més greus que les assenyalades, atès que som el territori de tot l'Estat més afectat pels efectes de la pandèmia en matèria econòmica.

En el mateix sentit, és gairebé una obvietat assenyalar que cal reforçar les polítiques públiques que incideixen sobre la igualtat entre dones i homes en un context en el qual, com s'ha assenyalat a l'estudi, es poden produir retrocessos tot i els avenços, especialment en l'àmbit normatiu, aconseguits en els darrers anys. No es pot arribar a aquest objectiu sense transversalitzar el gènere de tal manera que aquesta perspectiva formi part de las diverses àrees de polítiques (economia, urbanisme, territori, ciutadania, ...) de forma visible i efectiva.

Aquí s'apunten algunes de les línies d'acció en el terreny de les polítiques públiques d'igualtat en els diferents àmbits abordats en aquest treball, tot tenint en compte l'abast competencial del Consell de Mallorca, amb els objectius de promoure la transversalitat de gènere, la sensibilització de la ciutadania en matèria de gènere i l'apoderament de les dones d'acord amb l'Estratègia Local per la Igualtat del Consell Insular de Mallorca (2017).

Línies d'acció i propostes de polítiques públiques d'igualtat

Àmbit d'actuació	Polítiques Públiques d'igualtat	Propostes Consell de Mallorca
Àmbit laboral i d'autonomia econòmica de les dones	<p>Plans i programes específics d'ocupació adreçats a les dones.</p> <p>Normativa laboral que minvi la bretxa salarial i altres discriminacions que pateixen les dones a la feina. Vetllar perquè noves normatives, com ara el teletreball, es despleguin amb perspectiva de gènere.</p> <p>Garantir l'accés de totes les dones als recursos econòmics, subsidis i prestacions que les diferents administracions posen a l'abast, especialment a les dones en situació vulnerable.</p>	<p>Promoure iniciatives de desenvolupament local generadores d'ocupació amb perspectiva de gènere i/o específiques per a dones.</p> <p>Aprofundir en la col·laboració dels serveis d'igualtat (Espais de Dones i altres) amb els serveis socials per tal de reforçar el suport a les dones en situació de vulnerabilitat social.</p> <p>Iniciatives per reduir la bretxa digital, especialment en el cas de dones majors i dones en situació de vulnerabilitat.</p>

<p>Àmbit de les cures</p>	<p>Iniciatives i programes que valoritzin socialment la importància de les tasques de cures, així com el repartiment equitatiu de les mateixes amb la implicació dels homes (corresponsabilitat).</p> <p>Renovar instruments de política pública existents a nivell autonòmic, com ara el IV Pla Estratègic d'Igualtat d'Oportunitats entre dones i homes 2015-2020, adaptant-lo als canvis i transformacions que implica el context de la COVID-19.</p> <p>Desplegament de la Llei autonòmica 11/2016 de 28 de juliol d'Igualtat entre Dones i Homes.</p>	<p>Reforçar instruments propis del Consell, com l'Estratègia Local per la igualtat (2017), afavorint la realització de projectes pilot en l'àmbit municipal, com ara desenvolupant Plans locals de conciliació.</p> <p>Campanyes de sensibilització específiques.</p> <p>Creació o concertació amb entitats de dones de serveis de suport emocional a dones per tal d'abordar la càrrega mental que ha implicat i implica la pandèmia.</p> <p>Fomentar espais de formació i sensibilització dirigits a homes en el treball de cures.</p>
<p>Àmbit comunitari</p>	<p>Reconèixer i visibilitzar el paper de les dones en la cohesió social i comunitària dels municipis de Mallorca, especialment en el context de pandèmia.</p> <p>Reforçar les xarxes i iniciatives existents.</p> <p>Promoure la transversalitat participativa (Alonso, 2017).</p>	<p>Campanyes d'informació i sensibilització específica a l'àmbit local.</p> <p>Reforçament d'activitats pròpies i espais compartits només per dones.</p> <p>Espais de Dones facilitadors de teixit associatiu de dones, especialment als municipis on no existeixen col·lectius organitzats.</p> <p>Afavorir la participació de les dones i incloure les entitats de dones i feministes en els mecanismes de presa de decisions a nivell municipal.</p>

		<p>Promoure la formació en igualtat a associacions mixtes en l'àmbit local, com ara en associacions de veïns i veïnes, entre altres.</p>
<p>Violència masclista</p>	<p>Reforçament dels diferents instruments existents de lluita contra la violència de gènere i atenció a les víctimes.</p>	<p>Programes educatius i de coeducació tant en l'àmbit formal com informal i no formal.</p> <p>Campanyes informatives i de sensibilització específiques, sobretot en l'àmbit de la prevenció, com ara programes d'educació afectiva-sexual en l'àmbit educatiu.</p> <p>Reforçar els serveis i recursos destinats a empoderar a les dones víctimes de violència.</p> <p>Assegurar la continuïtat d'itineraris d'inserció per a les víctimes d'explotació sexual impulsats durant la pandèmia i reforçar amb programes i recursos que els faciliti una alternativa de vida.</p>

Àmbit institucional	Millora de la coordinació interdepartamental i interinstitucional	Reforçar la coordinació interdepartamental al Consell de Mallorca i de la institució insular amb altres administracions.
	Estendre l'enfocament de gènere al si de les administracions	Formació de personal tècnic i polític a nivell insular i municipal en perspectiva feminista.
	Territorialització de polítiques i plans	Promoció i suport a Plans estratègics d'igualtat municipals, i Plans municipals de conciliació. Suport a la coordinació de les Agents d'Igualtat.
	Promoure la participació política de les dones.	Repensar el model participatiu basat en el Consell de Dones. Impulsar un model de baix a dalt: taules, comissions, debats oberts de dones, començant per l'àmbit local... que permeti una transversalitat participativa i àgil, intergeneracional i participativa.

En tots els casos, és desitjable que el desplegament de la Llei 11/2016 d'Igualtat autonòmica tingui en compte les implicacions de la COVID-19 per a la vida de les dones, així com la necessària coordinació entre diferents administracions amb competències en igualtat, tot assegurant que el caràcter transversal d'aquestes polítiques no esdevingui, com advertien les Agents d'Igualtat, una excusa per no aplicar les mesures necessàries a tots els àmbits sectorials de les polítiques públiques a diferents nivells. Per a això calen tant normativa com procediments que assegurin que aquesta fonamental transversalitat es faci efectiva, així com programes de formació específics en perspectiva de gènere adreçats a responsables tant tècnics i tècniques com institucionals de polítiques i serveis. També seria recomanable una avaluació específica de com s'està aplicant aquesta transversalitat en els diferents àmbits de les polítiques públiques, amb l'objectiu d'identificar els mecanismes necessaris per al seu correcte desplegament.

8. Bibliografia

Ajuntament de Palma. (20 d'abril de 2020). *Augmenten les sol·licituds d'acollida de dones víctimes de violència de gènere a Palma amb la declaració de l'estat d'alarma.*

Alomar, L., Martorell, C., Quetglas, M., i Ribas M.M. (2020). *Informe sobre el mercat de treball a les Illes Balears.* Observatori del Treball de les Illes Balears.

Alonso Álvarez, A. (2017). *Moviment Feminista i Govern de la ciutat. Metodologia per a la transversalitat participativa.* Departament de Transversalitat de Gènere. Gerència de Recursos. Ajuntament de Barcelona.

Ara Balears. (2 de juliol de 2020). *La demanda d'acollida de víctimes de violència masclista va créixer un 76% a Palma durant el confinament.*

Arteaga Botello, N. (2008). Vulnerabilidad y desafiliación social en la obra de Robert Castel. *Sociológica (Méx)*, 23(68).

Baena, L. (26 de juny de 2020). Las 5 claves de la propuesta de teletrabajo de Malasmadres. *El Blog de Malasmadres.*

Carbonero, M.A., Abril, D., Caro, F., Gómez, M., Mestre, J.M., Nadal, I., i Thomàs, C. (2020). *Primers impactes de la COVID-19 a la societat de les Illes Balears.* Observatori Social de les Illes Balears.

Centre d'Estudis d'Opinió [CEO]. (2020). *Enquesta sobre els usos del temps i el confinament. 2020.* Generalitat de Catalunya.

Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat. (14 d'agost de 2020a). COVID-19: El Institut Balear de la Dona atendió 1.170 peticiones durante el estado de alarma. *Sala de premsa.*

Conselleria de Presidència, Cultura i Igualtat. (8 de maig de 2020b). COVID-19: La atención del servicio 24 horas para mujeres víctimas de violencia machista ha aumentado un 15 % durante el confinamiento. *Sala de premsa.*

De las Heras, M., i Barraza, M. (2020). *Mujer y Trabajo en Remoto durante el COVID-19.* IESE Business School.

Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género. (2020). Macroencuesta Violencia contra la Mujer 2019. Ministerio de Igualdad, Gobierno de España.

Diario de Mallorca. (2020a). *Las Kellys piden ayuda para las miles de trabajadoras que no serán contratadas.*

Direcció Insular d'Igualtat. (2017). *Estratègia local per la igualtat.* Departament de Participació Ciutadana i Presidència del Consell de Mallorca.

Escribà-Agüir, V., i Fons-Martinez, J. (2014). Crisis económica y condiciones de empleo: diferencias de género y respuesta de las políticas sociales de empleo. Informe SESPAS 2014. *Gaceta Sanitaria*, 28, 37-43.

Europa Press. (2 d'abril de 2020). *Aumenta la soledad en los hogares de Baleares en 2019, con 108.300 personas viviendo solas.*

Ferragut, M. (5 d'abril de 2020). Empleadas del hogar a la deriva. *Diario de Mallorca*.

Institut Balear de la Dona, IBDona. (2018). *Pla autonòmic per a la lluita contra el tràfic de dones i nines amb fins d'explotació sexual i l'abordatge de la prostitució a les Illes Balears (2019-2022).*

Institut d'Estadística de les Illes Balears. (2020). Isla en cifras. Mallorca.

Instituto Nacional de Estadística. (2019). Encuesta sobre Equipamiento y Uso de Tecnologías de Información y Comunicación en los Hogares. *Notas de Prensa*.

Instituto Nacional de Estadística. (2020a). Asalariados por tipo de contrato o relación laboral, sexo y comunidad autónoma. Valores absolutos y porcentajes respecto del total de cada comunidad.

Instituto Nacional de Estadística. (2020b). *El teletrabajo en España y la UE antes de la COVID-19*. EPA, 2020. Boletín informativo.

Instituto Nacional de Estadística. (2020c). Estadística de profesionales sanitarios colegiados.

Instituto Nacional de Estadística [INE]. (2020d). Ocupados por frecuencia con la que trabajan en su domicilio particular, sexo y comunidad autónoma. Porcentajes respecto del total de cada comunidad autónoma.

Instituto Nacional de Estadística [INE]. (2020e). Ocupados por ocupación, sexo y comunidad autónoma. Porcentajes respecto del total de cada comunidad

Instituto Nacional de Estadística [INE]. (2020f). Ocupados por tipo de jornada, sexo y comunidad autónoma. Valores absolutos y porcentajes respecto del total de cada comunidad.

Instituto Nacional de Estadística [INE]. (2020g). Porcentaje de establecimientos que utilizan el teletrabajo. Sectores de actividad.

Instituto Nacional de Estadística [INE]. (2020h). Razones del trabajo a tiempo parcial según grupos de edad. Trabajo a tiempo parcial según tipo de hogar.

Instituto Nacional de Estadística [INE]. (2020i). Tasas de paro por distintos grupos de edad, sexo y comunidad autónoma.

- Instituto Nacional de Estadística. (2020j). Uso de Internet por Comunidades y Ciudades Autónomas y frecuencia de uso.
- International Labour Organization [ILO]. (2018). *Care work and care jobs for the future of decent work*. ISBN: 978-92-2-131643-5.
- La Moncloa. (5 de maig de 2020). *Las llamadas al 016 aumentan un 60% durante abril en comparación con el mismo mes de 2019*.
- Lluch, M.E., i Salvà, G. (2019). Les xifres en el III Recompte de persones sense sostre de Mallorca de persones en situació de carrer, 2019. *Alimara*.
- Martínez, A. (10 de juliol de 2020). Explotación, violencia y pobreza: la prostitución, un virus sin vacuna. *Diario de Mallorca*.
- Mateos, A. (21 d'agost de 2020). El Govern cerrarà los prostíbulos de Baleares. Última Hora.
- Millán Vázquez de la Torre, M.A., Santos Pita, M.P., i Pérez Naranjo, L.M. (2015). Análisis del mercado laboral femenino en España: evolución y factores socioeconómicos determinantes del empleo. *Papeles de población*, 21(84), 197-225.
- Ministerio de Igualdad. (2020). La perspectiva de género, esencial en la respuesta a la COVID-19.
- Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones. (2020a). *Afiliados último día del mes por CC.AA. y provincias. Regímenes y género*.
- Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones. (2020b). *Últ. Día. Afiliados extranjeros por CC.AA. y provincias. Regímenes y género*.
- Ministerio de Sanidad. (2020). *Equidad en salud y COVID-19*. Subdirección General de Promoción, Prevención y Calidad. Dirección General de Salud Pública.
- Molyneux, M. (2008). La política de desarrollo y la dimensión de género del capital social. *Papeles*, 101, pp. 63-79.
- Oficina Internacional del Trabajo. (2016). *Promover una migración equitativa*. Conferencia Internacional del Trabajo, 105ª reunión. ISSN: 0251-3226.
- Peiró, J.M., i Soler, A. (2020). *El impulso al teletrabajo durante el COVID-19 y los retos que plantea*. IvieLab.
- Pinzón Estrada, C., i Aponte Valverde, M. (2013). Ausencia de capital social y vulnerabilidad de mujeres jefas del hogar. *La manzana de la discordia*, 8(2), 109-115.
- Ramasco-Gutiérrez, M., Heras-Mosteiro, J., Garabato-González, S., Aránguez-Ruiz, E., i Aguirre Martín-Gil, R. (2017). Implementación del mapa de la vulnerabilidad en salud en la Comunidad de Madrid. *Gaceta Sanitaria*, 31(5), 432-5.

Requena, A. i Sánchez, G. (3 de maig de 2020). Trabajadoras del hogar internas que pierden a la vez trabajo y alojamiento: "No sé a dónde voy a ir ni qué haré en mayo". *El Diario*.

Reguero, P. (17 d'abril de 2020). Trabajadoras de hogar y cuidados, sin derecho a subsidio o sin poder pedirlo porque no lo permite el SEPE. *El Salto*.

Real Decreto-ley 16/2012, de 20 de abril, de medidas urgentes para garantizar la sostenibilidad del Sistema Nacional de Salud y mejorar la calidad y seguridad de sus prestaciones. Boletín Oficial del Estado, 24 d'abril de 2012, núm. 98, 31278-31312.

Real Decreto-ley 28/2020, de 22 de septiembre, de trabajo a distancia. Boletín Oficial del Estado, 23 de setembre de 2020, núm. 253, 79927-79971.

Servicio Público de Empleo [SEPE]. (Octubre 2020). *Prestaciones por desempleo*.

Silvestre, M., Royo, R., Díez, A., González, L., Linares, E., i Alonso, A. (2016). Asociacionismo, capital social y apoyo mutuo en las mujeres migrantes. Una aproximación cualitativa. *CIA/Q2016*, 3, 326-335.

XADPEP. (2020). *Dades d'atenció de la XADPEP. Memòria conjunta 2019*.

ANNEX:

Taula 1. Gènere de les enquestades		
	Nombre enquestades	%
Dones	2105	98,10%
Altres	23	1,10%
NC	18	0,80%
Total	2146	100,00%

Taula 2. Nivell d'estudis de les enquestades		
Nivell d'estudis	Nombre enquestades	%
Sense estudis	4	0,20%
Primària completa	48	2,20%
Secundària no obligatòria	475	22,10%
Secundària obligatòria	178	8,43%
Universitària	1425	66,40%
NC	16	0,7
Total	2146	100,00%

Taula 3. Edat de les enquestades		
Intervals d'edats	Nombre enquestades	%
18-34 anys	417	19,40%
35-49 anys	1006	46,90%
50-64 anys	554	25,80%
65 i més anys	119	6,20%
NC	34	1,60%
Total	2146	100,00%

Taula 4. Lloc de naixement de les enquestades		
Intervals d'edats	Nombre enquestades	%
Espanya	1973	91,90%
Altres	156	7,30%
NC	17	0,80%
Total	2146	100,00%

Taula 5. País de naixement de les enquestades		
	Nombre enquestades	%
Alemanya	16	11,00%
Algèria	2	1,40%
Argentina	22	15,20%
Austràlia	1	0,70%
Bolívia	1	0,70%
Brasil	3	2,10%
Bulgària	2	1,40%
Chile	5	3,40%
Colòmbia	7	4,80%
Cuba	2	1,40%
Dinamarca	2	1,40%
Ecuador	1	0,70%
Egipte	1	0,70%
Eslovàquia	1	0,70%
França	13	9,00%
Guinea	1	0,70%
Hungría	1	0,70%
Italia	6	4,10%
Marruecos	2	1,40%
Mexico	2	1,40%
Países Bajos	2	1,40%
Paraguay	1	0,70%
Perú	2	1,40%

Polonia	1	0,70%
Portugal	1	0,70%
Regne Unit	13	9,00%
República Dominicana	1	0,70%
Rumanía	2	1,40%
Rusia	1	0,70%
Senegal	3	2,10%
Suïza	2	1,40%
Ucraïna	1	0,70%
Uruguay	2	1,40%
Venezuela	5	3,40%
NC	18	11,54%
Total	156	100,00%

Taula 6. Lloc de residència de les enquestades		
	Nombre enquestades	%
Alaró	12	0,56%
Alcúdia	14	0,65%
Algaida	16	0,75%
Andratx	15	0,70%
Ariany	1	0,05%
Artà	40	1,86%
Banyalbufar	7	0,33%
Binissalem	30	1,40%
Búger	12	0,56%
Bunyola	32	1,49%
Calvià	82	3,82%
Campanet	7	0,33%
Campos	39	1,82%
Capdepera	47	2,19%
Consell	53	2,47%
Costitx	9	0,42%

Esporles	40	1,86%
Estellencs	4	0,19%
Felanitx	32	1,49%
Fornalutx	4	0,19%
Inca	86	4,01%
Lloret	9	0,42%
Lloseta	16	0,75%
Llubí	14	0,65%
Llucmajor	27	1,26%
Manacor	45	2,10%
Mancor	11	0,51%
Maria de la Salut	4	0,19%
Marratxí	105	4,89%
Montuïri	24	1,12%
Muro	28	1,30%
Palma	895	41,71%
Petra	16	0,75%
Pollença	44	2,05%
Porreres	18	0,84%
Puigpunyent	11	0,51%
Sa Pobla	29	1,35%
Santanyí	12	0,56%
Selva	10	0,47%
Sencelles	11	0,51%
Ses Salines	7	0,33%
Sineu	22	1,03%
Sóller	46	2,14%
Son Servera	19	0,89%
St Joan	13	0,61%
St Llorenç	21	0,98%
Sta Eugènia	2	0,09%
Sta Margalida	9	0,42%
Sta Maria	20	0,93%

Valldemossa	35	1,63%
Vilafranca	8	0,37%
NC	33	1,54%
Total	2146	100,00%

Taula 7. Enquestades que tenen fills i filles		
	Nombre enquestades	%
Si	1479	68,90%
No	652	30,40%
NC	15	0,70%
Total	2146	100,00%

Taula 7b. Estat civil de les enquestades		
Estat civil	Nombre enquestades	%
Casada	1046	48,70%
Parella de fet	192	8,90%
Separada o divorciada	244	11,40%
Soltera	600	28,00%
Viuda	47	2,20%
NC	17	0,80%
Total	2146	100,00%

Taula 8. Enquestades amb alguna persona en situació de dependència a càrrec		
Dones que tenen alguna persona dependent a càrrec	Nombre enquestades	%
Si	431	20,1%
No	1697	79,1%
NC	18	0,80%
Total	2146	100,00%

Taula 9. Activitat laboral de les dones abans del confinament		
	Nombre de dones	Percentatge
Assalariades a empresa privada	639	28,90%
Assalariades a empresa pública	991	44,80%
Estudiant	90	4,10%
A l'atur	126	5,70%
A l'atur buscant una primera feina	7	0,30%
Autònoma	163	7,40%
Jubilada	159	7,20%
Cuidadora i treballadora de la llar	40	1,80%
Una altra	60	2,70%

Taula 10. Estar afectada per un ERTO per Lloc de naixement				
	Lloc de naixement			
Afectades per un ERTO	Altres	Espanya	NC	Total
Sí	20	195	0	215
%	12,80%	9,90%	0,00%	10,00%
No	76	1439	1	1516
%	48,70%	72,90%	5,90%	70,60%
NC	60	339	16	415
%	38,50%	17,20%	94,10%	19,30%
Total	156	1973	17	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 11. Estar afectada per un ERTO per Nivell d'estudis							
	Nivell d'estudis						
Afectada per un ERTO	Sense estudis	Primària	Secundària obligatòria (ESO/EGB/FPBàsica)	Secundària post-obligatòria	Universitària	NC	Total
Sí	1	12	33	75	93	1	215
%	25,00%	25,00%	18,50%	15,80%	6,50%	6,30%	10,00%
No	1	17	84	275	1138	1	1516
%	25,00%	35,40%	47,20%	57,90%	79,90%	6,30%	70,60%
NC	2	19	61	125	194	14	415

%	50,00%	39,60%	34,30%	26,30%	13,60%	87,50%	19,30%
Total	4	48	178	475	1425	16	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 12. Canvis en el ingressos del treball remunerat arran de la pandèmia per nivell d'estudis de les dones						
Canvis en els recursos personals	Nivell d'estudis					
	Sense estudis	Primària	Secundària obligatòria (ESO/EGB/FPBàsica)	Secundària post-obligatòria	Universitària	Total
Han baixat	1	22	67	133	253	476
%	25,00%	45,80%	37,60%	28,00%	17,80%	22,00%
Han pujat	0	0	2	8	47	56
%	0,00%	0,00%	1,10%	1,70%	3,20%	2,60%
S'han mantingut	1	13	77	251	1025	1367
%	20,00%	27,10%	43,00%	52,80%	71,90%	63,80%
Han desaparegut	2	8	20	50	64	144
%	40,00%	16,70%	11,20%	10,50%	4,50%	6,70%
NC	00	5	12	33	37	87
%	0,00%	10,40%	6,70%	7,10%	3,00%	4,10%
Total	4	48	178	475	1425	2130
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 13. Canvis en els ingressos del treball remunerat arran de la pandèmia per lloc de naixement			
Canvis en els recursos personals	Lloc de naixement		
	Altres	Espanya	Total
Han baixat	55	429	477
%	35,30%	21,40%	22,40%
Han pujat	3	53	56
%	1,90%	2,70%	2,60%
S'han mantingut	60	1305	1365
%	38,50%	66,10%	64,10%
Han desaparegut	27	117	144
%	17,30%	5,90%	6,80%

NC	11	76	87
%	7,10%	3,90%	4,10%
Total	156	1973	2129
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 14. Canvis en el ingressos informals arran la pandèmia per Lloc de naixement			
	Lloc de naixement		
Canvis en els ingressos informals	Altres	Espanya	Total
Han baixat	27	202	229
%	17,30%	10,20%	10,80%
Han pujat	2	25	27
%	1,30%	1,30%	1,30%
S'han mantingut	21	431	452
%	13,50%	21,80%	21,20%
Han desaparegut	34	284	318
%	21,80%	14,40%	14,90%
NC	72	1031	1103
%	46,20%	52,30%	51,80%
Total	156	1973	2129
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 15. Canvis en el menjar per a consum propi d'autoproducció (hort, pesca, hort...) arran de la pandèmia per lloc de residència			
	Lloc de residència		
Canvis en el menjar per a autoconsum	Part forana	Palma	Total
Han baixat	79	47	126
%	6,50%	5,30%	6,00%
Han pujat	244	97	341
%	20,00%	10,80%	16,10%
S'han mantingut	375	256	631
%	30,80%	28,60%	29,90%
Han desaparegut	61	38	99
%	5,00%	4,20%	4,70%
NC	459	457	916

%	37,70%	51,10%	43,40%
Total	1218	895	2113
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 16. Canvis en el ingressos del treball arran de la pandèmia per edat					
Canvis en els recursos personals	Edat				
	18-34 anys	35-49 anys	50-64 anys	65 anys o més	Total
Han baixat	102	264	95	11	472
%	24,50%	26,20%	17,10%	8,10%	22,30%
Han pujat	33	20	1	2	56
%	7,90%	2,00%	0,20%	1,50%	2,70%
S'han mantingut	207	650	410	89	1356
%	49,60%	64,60%	74,00%	65,90%	64,20%
Han desaparegut	53	59	28	4	144
%	12,70%	5,90%	5,10%	3,00%	6,80%
N/C	22	13	20	29	84
%	5,30%	1,30%	3,60%	21,50%	4,00%
Total	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 17a. Canvis en la dedicació de temps a cuinar per treballar a empresa privada			
Canvis en la dedicació a cuinar	Dones assalariades a empresa privada		
	Sí	No	Total
Ha augmentat	383	802	1185
%	61,10%	52,80%	55,20%
Ha disminuït	30	112	142
%	4,80%	7,40%	6,60%
S'ha mantingut	201	557	758
%	32,10%	36,70%	35,30%
NC	13	48	61
%	2,10%	3,20%	2,80%
Total	627	1519	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 17b. Canvis en la dedicació de temps a cuinar per estar jubilada			
Canvis en la dedicació a cuinar	Dones jubilades		
	Sí	No	Total
Ha augmentat	42	1143	1185
%	28,00%	57,30%	55,20%
Ha disminuït	13	129	142
%	8,70%	6,50%	6,60%
S'ha mantingut	90	668	754
%	60,00%	33,50%	35,30%
NC	5	56	61
%	3,30%	2,80%	2,80%
Total	150	1996	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 18. Canvis en la dedicació de temps a cuinar pel fet de conviure amb la parella			
Canvis en la dedicació a cuinar	Conviure amb la parella		
	Sí	No	Total
Ha augmentat	855	330	1185
%	57,20%	50,70%	55,20%
Ha disminuït	99	43	142
%	6,60%	6,60%	6,60%
S'ha mantingut	512	246	758
%	34,20%	37,80%	35,30%
NC	29	32	61
%	1,90%	4,90%	2,80%
Total	1495	651	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 19. Canvis en la dedicació de temps a cuinar per conviure amb els fills/filles			
Canvis en la dedicació a cuinar	Conviure amb fills i/o filles		
	Sí	No	Total
Ha augmentat	676	509	1185
%	59,50%	50,40%	55,20%
Ha disminuït	75	67	142
%	6,60%	6,60%	6,60%
S'ha mantingut	365	393	758
%	32,10%	38,90%	35,30%
NC	20	41	61
%	1,80%	4,10%	2,80%
Total	1136	1010	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 20. Canvis en la dedicació de temps a cuinar per viure sola			
Canvis en la dedicació a cuinar	Viure sola		
	Sí	No	Total
Ha augmentat	84	1101	1185
%	43,50%	56,40%	55,20%
Ha disminuït	15	127	142
%	7,80%	6,50%	6,60%
S'ha mantingut	89	669	758
%	46,10%	34,30%	35,30%
NC	5	56	61
%	2,60%	2,90%	2,80%
Total	193	1953	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 21. Canvis en la dedicació a cuinar per edat					
Canvis en la dedicació a cuinar	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
Ha augmentat	256	637	239	113	1177
%	59,30%	63,30%	43,10%	48,70%	55,70%
Ha disminuït	25	70	36	9	140
%	6,10%	7,00%	6,50%	6,50%	6,60%
S'ha mantingut	125	286	263	75	749
%	29,30%	28,40%	47,50%	42,35%	35,50%
N/C	11	13	16	6	46
%	8,35%	1,30%	2,90%	5,00%	2,20%
Total	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 22. Canvis en la dedicació de temps a fer net per edat					
Canvis en la dedicació a fer net	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
Ha augmentat	226	603	269	47	1145
%	41,60%	59,90%	48,60%	38,70%	54,20%
Ha disminuït	24	53	20	6	103
%	5,90%	5,30%	3,60%	5,25%	4,90%
S'ha mantingut	157	335	247	76	815
%	47,20%	33,30%	44,60%	50,90%	38,60%
N/C	10	15	18	6	49
%	8,25%	1,50%	3,20%	5,25%	2,30%
Total	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 23. Canvis en la dedicació de temps a fer compres per la llar per edat					
Canvis en la dedicació a fer compres per la llar	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
Ha augmentat	176	401	125	20	722
%	35,50%	39,90%	22,60%	24,65%	34,20%
Ha disminuït	73	181	108	31	393
%	17,80%	18,00%	19,50%	21,15%	18,60%
S'ha mantingut	154	408	304	78	944
%	46,85%	40,60%	54,90%	49,00%	44,70%
N/C	14	16	17	6	53
%	8,75%	1,60%	3,10%	5,25%	2,50%
Total	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 24. Canvis en la dedicació de temps a tasques educatives dels fills i/o filles per Edat					
Canvis en la dedicació a tasques educatives dels fills i/o les filles	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
Ha augmentat	74	566	69	6	723
%	18,00%	56,30%	12,50%	37,50%	34,20%
Ha disminuït	13	35	19	2	74
%	8,50%	3,50%	3,40%	12,50%	3,50%
S'ha mantingut	72	184	143	2	411
%	22,85%	18,30%	25,80%	12,50%	19,50%
N/C	257	221	323	6	904
%	45,40%	22,00%	58,30%	37,50%	42,80%
Total	417	1006	554	16	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 25. Dones que s'han sentit cansades durant el confinament segons edat					
Han sentit cansament durant el confinament	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
No	276	633	426	115	1450
%	66,80%	62,90%	76,90%	80,80%	68,70%
Si	141	373	128	20	662
%	33,20%	37,10%	23,10%	19,20%	31,30%
Total	410	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 26. Dones que s'han sentit cansades durant el confinament per dimensió del seu allotjament					
Han sentit cansament durant el confinament	Dimensió de l'allotjament				
	Menys 50 metres quadrats	Entre 50 i 100 metres quadrats	Més 100 metres quadrats	NC	Total
No	57	656	740	28	1481
%	72,20%	66,50%	70,30%	96,60%	69,00%
Si	22	330	312	1	665
%	27,80%	33,50%	29,70%	3,40%	31,00%
Total	79	986	1052	29	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 27. Dones que s'han sentit cansades durant el confinament pel fet de tenir accés a un espai exterior al seu allotjament			
Han sentit cansament durant el confinament	Amb espai exterior	Sense espai exterior	Total
No	1425	56	1481
%	69,60%	57,10%	69,00%
Si	623	42	665
%	30,40%	42,90%	31,00%
Total	2048	98	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 28. Dones que s'han sentit cansades durant el confinament que conviuen amb fills o filles tot el temps			
Han sentit cansament durant el confinament	Conviuen amb fills o filles tot el temps		
	No	Sí	Total
No	749	732	1481
%	74,20%	64,40%	69,00%
Si	261	404	665
%	25,80%	35,60%	31,00%
Total	1010	1136	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 29. Dones que s'han sentit cansades durant el confinament i viuen soles			
Han sentit cansament durant el confinament	Viuen soles		
	No	Sí	Total
No	1335	146	1481
%	68,40%	75,60%	69,00%
Si	618	47	665
%	31,60%	24,40%	31,00%
Total	1953	193	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 30. Dones que s'han sentit cansades durant el confinament i han teletreballat en aquest període				
Han sentit cansament durant el confinament	Han teletreballat			
	No	Sí	NC	Total
No	666	504	311	1481
%	69,70%	64,90%	74,90%	69,00%
Si	289	272	104	665
%	30,30%	35,20%	25,10%	31,00%
Total	955	776	415	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 31. Dones que s'han sentit irritades durant el confinament segons edat					
Han sentit irritació durant el confinament	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
No	285	786	497	122	1690
%	62,80%	78,10%	89,70%	78,30%	80,00%
Si	132	220	57	13	422
%	37,20%	21,90%	10,30%	21,70%	20,00%
Total	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 32. Dones que s'han sentit irritades durant el confinament per dimensió del seu allotjament					
Han sentit irritació durant el confinament	Dimensió de l'allotjament				
	Menys 50 metres quadrats	Entre 50 i 100 metres quadrats	Més 100 metres quadrats	NC	Total
No	60	768	869	27	1724
%	75,90%	77,90%	82,60%	93,10%	80,30%
Si	19	218	183	2	422
%	24,10%	22,10%	17,40%	6,90%	19,70%
Total	79	986	1052	29	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 33. Dones que s'han sentit irritades durant el confinament i conviuen amb fills o filles tot el temps			
Han sentit irritació durant el confinament	Conviuen amb fills o filles tot el temps		
	No	Sí	Total
No	833	891	1724
%	82,50%	78,40%	80,30%
Si	177	245	422
%	17,50%	21,60%	19,70%
Total	1010	1136	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 34. Dones que s'han sentit irritades durant el confinament i estaven a l'atur abans del confinament			
Han sentit irritació durant el confinament	Estaven a l'atur abans del confinament		
	No	Sí	Total
No	1640	84	1724
%	81,00%	69,40%	80,30%
Si	385	37	422
%	19,00%	30,60%	19,70%
Total	2025	121	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 35. Dones que s'han sentit en forma o bé durant el confinament segons edat					
S'han sentit en forma o bé durant el confinament	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
No	339	866	481	116	1792
%	90,00%	86,10%	86,80%	82,40%	84,80%
Si	78	140	73	29	320
%	19,00%	13,90%	13,20%	17,60%	15,20%
Total	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 36. Dones que s'han sentit en forma o bé durant el confinament pel fet de tenir accés a un jardí, una terrassa gran, un pati o terreny al seu allotjament			
S'han sentit en forma o bé durant el confinament	Amb espai exterior	Sense espai exterior	Total
No	812	1010	1822
%	86,80%	83,50%	84,90%
Si	124	200	324
%	13,20%	16,50%	15,10%
Total	936	1210	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 37. Dones que s'han sentit en forma o bé durant i eren jubilades abans del confinament			
S'han sentit en forma o bé durant el confinament	Estaven jubilades abans del confinament		
	No	Sí	Total
No	1704	118	1822
%	85,40%	78,70%	84,90%
Si	292	32	324
%	14,60%	21,30%	15,10%
Total	1996	150	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 38. Dones que s'han sentit estressades durant el confinament segons edat					
S'han sentit estressades durant el confinament	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
No	230	503	397	123	1253
%	49,15%	50,00%	71,70%	84,15%	59,30%
Si	187	503	157	12	859
%	50,85%	50,00%	28,30%	15,85%	40,70%
Total	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 39. Dones que s'han sentit estressades durant el confinament segons nivell d'estudis							
S'han sentit estressades durant el confinament	Nivell d'estudis						
	Sense estudis	Primària	Secundària obligatòria (ESO/EGB/F PBàsica)	Secundària post-obligatòria	Universitària	NC	Total
No	15	33	319	124	3	790	1284
%	93,80%	68,80%	67,20%	69,70%	75,00%	55,40%	59,80%
Si	1	15	156	54	1	635	862
%	6,30%	31,30%	32,80%	30,30%	25,00%	44,60%	40,20%
Total	16	48	475	178	4	1425	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 40. Dones que s'han sentit estressades durant el confinament i conviuen amb fills o filles tot el temps			
Han sentit estrès durant el confinament	Conviuen amb fills o filles tot el temps		
	No	Sí	Total
No	706	578	1284
%	69,90%	50,90%	59,80%
Si	304	558	862
%	30,10%	49,10%	40,20%
Total	1010	1136	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 41. Dones que s'han sentit estressades durant el confinament i han teletreballat en aquest període				
Han sentit estrès durant el confinament	Han teletreballat			
	No	Sí	NC	Total
No	599	382	303	1284
%	62,70%	49,20%	73,00%	59,80%
Si	356	394	112	862
%	37,30%	50,80%	27,00%	40,20%
Total	955	776	415	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 42. Dones que s'han sentit tristes o angoixades durant el confinament segons edat					
S'han sentit tristes o angoixades durant el confinament	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
No	227	654	393	100	1374
%	48,75%	65,00%	70,90%	66,40%	65,10%
Si	190	352	161	35	738
%	51,25%	35,00%	29,10%	33,65%	34,90%
Total	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 43. Dones que s'han sentit tristes o anguixades durant el confinament segons nivell d'estudis							
S'han sentit tristes o anguixades durant el confinament	Nivell d'estudis						
	Sense estudis	Primària	Secundària obligatòria (ESO / EGB / FPBàsica)	Secundària post-obligatòria	Universitària	NC	Total
No	15	33	319	124	3	790	1284
%	93,80%	68,80%	67,20%	69,70%	75,00%	55,40%	59,80%
Si	1	15	156	54	1	635	862
%	6,30%	31,30%	32,80%	30,30%	25,00%	44,60%	40,20%
Total	16	48	475	178	4	1425	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 44. Dones que s'han sentit inquietes o nervioses durant el confinament segons nivell d'estudis							
S'han sentit inquietes o nervioses durant el confinament	Nivell d'estudis						
	Sense estudis	Primària	Secundària obligatòria	Secundària post-obligatòria	Universitària	NC	Total
No	15	21	218	65	3	673	995
%	93,80%	43,80%	45,90%	36,50%	75,00%	47,20%	46,40%
Si	1	27	257	113	1	752	1151
%	6,30%	56,30%	54,10%	63,50%	25,00%	52,80%	53,60%
Total	16	48	475	178	4	1425	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 45. Dones que s'han sentit inquietes o nervioses durant el confinament segons lloc de residència			
Han sentit inquietud o nerviosisme durant el confinament	Lloc de residència		
	Part forana	Palma	Total
No	537	437	974
%	44,10%	48,80%	46,10%
Si	681	458	1139
%	55,90%	51,20%	53,90%
Total	1218	895	2113
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 46. Dones que s'han sentit tristes o angoixades durant el confinament per tipus d'allotjament					
Han sentit tristor o angoixa durant el confinament	Tipus d'allotjament				
	Un apartament o un pis	Una casa individual o una casa adossada	Altres	NC	Total
No	672	680	33	19	1404
%	63,40%	67,30%	60,00%	95,00%	65,40%
Si	388	331	22	1	742
%	36,60%	32,70%	40,00%	5,00%	34,60%
Total	1060	1011	55	20	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 47. Dones que s'han sentit tristes o angoixades durant el confinament pel fet de no tenir accés a un espai exterior al seu allotjament			
S'han sentit tristes o angoixades durant el confinament	Sense espai exterior	Amb espai exterior	Total
No	50	1354	1404
%	51,00%	66,10%	65,40%
Si	48	694	742
%	49,00%	33,90%	34,60%
Total	98	2048	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 48. Dones que s'han sentit productives durant el confinament segons edat					
S'han sentit productives durant el confinament	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
No	324	845	467	116	1752
%	74,60%	84,00%	84,30%	81,40%	83,00%
Si	93	161	87	19	360
%	25,40%	16,00%	15,70%	18,80%	17,00%
Total	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 49. Dones que s'han sentit productives durant el confinament segons lloc de naixement				
S'han sentit productives durant el confinament	Lloc de naixement			
	Altres	Espanya	NC	Total
No	121	1645	16	1782
%	77,60%	83,40%	94,10%	83,00%
Si	35	328	1	364
%	22,40%	16,60%	5,90%	17,00%
Total	156	1973	17	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 50. Dones que s'han sentit productives durant el confinament segons nivell d'estudis							
S'han sentit productives durant el confinament	Nivell d'estudis						
	Sense estudis	Primària	Secundària obligatòria (ESO / EGB / FPBàsica)	Secundària post-obligatòria	Universitària	NC	Total
No	42	410	161	4	1149	16	1782
%	87,50%	86,30%	90,40%	100,00%	80,60%	100,00%	83,00%
Si	6	65	17	0	276	0	364
%	12,50%	13,70%	9,60%	0,00%	19,40%	0,00%	17,00%
Total	48	475	178	4	1425	16	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 51. Dones que s'han sentit productives durant el confinament i han teletreballat en aquest període				
S'han sentit productives durant el confinament	Han teletreballat			
	No	Si	NC	Total
No	818	617	347	1782
%	85,70%	79,50%	83,60%	83,00%
Si	137	159	68	364
%	14,30%	20,50%	16,40%	17,00%
Total	955	776	415	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 52. Dones que s'han sentit deprimides durant el confinament segons nivell d'estudis							
S'han sentit deprimides durant el confinament	Nivell d'estudis						
	Sense estudis	Primària	Secundària obligatòria (ESO / EGB / FPBàsica)	Secundària post-obligatòria	Universitària	NC	Total
No	16	37	388	152	2	1283	1878
%	100,00%	77,10%	81,70%	85,40%	50,00%	90,00%	87,50%
Si	0	11	87	26	2	142	268
%	0,00%	22,90%	18,30%	14,60%	50,00%	10,00%	12,50%
Total	16	48	475	178	4	1425	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 53. Dones que s'han sentit deprimides durant el confinament per tipus d'allotjament					
S'han sentit deprimides durant el confinament	Tipus d'allotjament				
	Un apartament o un pis	Una casa individual o una casa adossada	Altres	NC	Total
No	901	912	46	19	1878
%	85,00%	90,20%	83,60%	95,00%	87,50%
Si	159	99	9	1	268
%	15,00%	9,80%	16,40%	5,00%	12,50%
Total	1060	1011	55	20	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 54. Dones que s'han sentit deprimides durant el confinament per dimensió del seu allotjament					
S'han sentit deprimides durant el confinament	Dimensió de l'allotjament				
	Menys 50 metres quadrats	Entre 50 i 100 metres quadrats	Més 100 metres quadrats	NC	Total
No	67	830	952	29	1878
%	84,80%	84,20%	90,50%	100,00%	87,50%
Si	12	156	100	0	268
%	15,20%	15,80%	9,50%	0,00%	12,50%
Total	79	986	1052	29	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 55. Dones que s'han sentit deprimides durant el confinament pel fet de tenir accés a un balcó o una terrassa petita			
S'han sentit deprimides durant el confinament	Amb balcó o terrassa petita	Sense balcó o terrassa petita	Total
No	713	1165	1878
%	85,50%	88,80%	87,50%
Si	121	147	268
%	14,50%	11,20%	12,50%
Total	834	1312	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 56. Dones que s'han sentit deprimides durant el confinament pel fet de no tenir accés a un espai exterior			
S'han sentit deprimides durant el confinament	Sense espai exterior	Amb espai exterior	Total
No	79	1799	1878
%	80,60%	87,80%	87,50%
Si	19	249	268
%	19,40%	12,20%	12,50%
Total	98	2048	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 57. Dones que s'han sentit deprimides durant el confinament i estaven a l'atur abans del confinament			
S'han sentit deprimides durant el confinament	Estaven a l'atur abans del confinament		
	No	Sí	Total
No	1783	95	1878
%	88,00%	78,50%	87,50%
Si	242	26	268
%	12,00%	21,50%	12,50%
Total	2025	121	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 58. Dones que s'han sentit deprimides durant el confinament i estaven a l'atur abans del confinament				
S'han sentit deprimides durant el confinament	Estaven a l'atur abans del confinament			
	No	Sí	NC	Total
No	1515	19	344	1878
%	89,10%	63,30%	82,90%	87,50%
Si	186	11	71	268
%	10,90%	36,70%	17,10%	12,50%
Total	1701	30	415	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 59. Percepció que es fa prou per lluitar contra la violència de gènere per Edat					
Edat					
Percepció que es fa prou	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
No	377	829	431	109	1746
%	92,20%	85,30%	81,80%	84,25%	86,00%
Sí	32	143	96	14	285
%	7,80%	14,70%	18,20%	15,75%	14,00%
Total	409	972	527	123	2031
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 60. Conèixer algú que ha patit violència de gènere per nivell d'estudis de les dones						
Conèixer algú que ha patit violència	Nivell d'estudis					
	Sense estudis	Primària	Secundària obligatòria (ESO / EGB / FPBàsica)	Secundària post-obligatòria	Universitària	Total
Si	1	3	22	48	219	293
%	25,00%	6,40%	12,60%	10,20%	15,40%	13,80%
No	3	44	153	422	1201	1823
%	75,00%	93,60%	87,40%	89,80%	84,60%	86,20%
Total	4	47	175	470	1420	2116
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 61. Conèixer algú que ha patit violència de gènere per edat					
Conèixer algú que ha patit violència	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
No	342	862	480	123	1807
%	82,20%	86,20%	87,30%	96,20%	86,10%
Si	74	138	70	9	291
%	17,80%	13,80%	12,70%	6,80%	13,90%
Total	416	1000	550	132	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 62. Demanar ajuda per papers i assessoria per Edat					
Persona a qui demanaria ajuda	Edat				
	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
NC	3	10	6	0	22
%	7,40%	1,00%	1,10%	2,50%	1,00%
Al meu/s fill/s	0	3	22	12	37
%	0,00%	0,30%	4,00%	7,75%	1,80%
Al meu pare	88	67	5	2	162
%	31,80%	6,70%	0,90%	12,50%	7,70%
A la meva/es filla/es	0	4	25	16	45
%	0,00%	0,40%	4,50%	12,15%	2,10%
A la meva mare	96	44	2	0	142
%	25,75%	4,40%	0,40%	0,00%	6,70%
A la meva parella (dona)	4	9	5	3	21
%	1,00%	0,90%	0,90%	4,00%	1,00%
A la meva parella (home)	84	376	194	42	696
%	20,50%	37,40%	35,00%	33,90%	33,00%
No demanaria ajuda	45	185	128	23	381
%	11,00%	18,40%	23,10%	19,30%	18,00%
A un altre membre de la meva família	36	92	50	9	187
%	11,40%	9,10%	9,00%	6,50%	8,90%
A un amic o a una amiga	31	102	52	2	198
%	7,60%	10,10%	9,40%	10,85%	9,40%
A una altra persona	30	114	65	12	221
%	7,30%	11,30%	11,70%	7,75%	10,50%
TOTAL	417	1006	554	35	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 63. Demanar diners per una urgència per Edat					
	Edat				
A qui demanaria ajuda	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
NC	11	35	43	30	119
%	8,35%	3,50%	7,80%	18,00%	5,60%
Al meu/s fill/s	0	1	19	16	36
%	0,00%	0,10%	3,40%	13,40%	1,70%
Al meu pare	97	174	27	4	302
%	18,85%	17,30%	4,90%	9,80%	14,30%
A la meva/es filla/es	0	4	16	8	28
%	0,00%	0,40%	2,90%	6,70%	1,30%
A la meva mare	172	285	84	4	545
%	49,05%	28,30%	15,20%	9,80%	25,80%
A la meva parella (dona)	5	5	4	2	16
%	1,20%	0,50%	0,70%	1,70%	0,80%
A la meva parella (home)	68	217	124	18	427
%	16,60%	21,60%	22,40%	15,70%	20,20%
No demanaria ajuda	22	86	69	24	201
%	5,40%	8,50%	12,50%	20,20%	9,50%
A un altre membre de la meva família	34	151	100	18	303
%	11,15%	15,00%	18,10%	18,40%	14,30%
A un amic o a una amiga	7	34	49	7	97
%	1,70%	3,40%	8,80%	5,65%	4,60%
A una altra persona	1	14	19	4	38
%	0,20%	1,40%	3,40%	3,40%	1,80%
TOTAL	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 64. Rebre ajuda si s'està malalta per Edat					
	Edat				
A qui demanaria ajuda	18-34	35-49	50-64	65 i més	Total
N/C	8	15	13	3	39
%	8,00%	1,50%	2,30%	2,50%	1,80%
Al meu/s fill/s	1	3	47	13	64
%	0,20%	0,30%	8,50%	8,20%	3,00%
Al meu pare	6	12	2	0	20
%	1,50%	1,20%	0,40%	0,00%	0,90%
A la meva/es filla/es	0	10	46	19	75
%	0,00%	1,00%	8,30%	10,70%	3,60%
A la meva mare	142	188	23	4	357
%	59,45%	18,70%	4,20%	9,80%	16,90%
A la meva parella (dona)	9	26	6	3	44
%	2,20%	2,60%	1,10%	2,50%	2,10%
A la meva parella (home)	196	607	292	63	1158
%	47,80%	60,30%	52,70%	53,5%	54,80%
No demanaria ajuda	30	59	46	8	143
%	7,30%	5,90%	8,30%	6,70%	6,80%
A un altre membre de la meva família	13	51	51	9	124
%	3,20%	5,10%	9,20%	6,50%	5,90%
A un amic o a una amiga	11	30	19	9	69
%	2,70%	3,00%	3,40%	7,60%	3,30%
A una altra persona	1	5	9	4	19
%	0,20%	0,50%	1,60%	3,40%	0,90%
TOTAL	417	1006	554	135	2112
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 65. Coneixement d'associacions i iniciatives per pal·liar la COVID-19	Nombre de dones	Percentatge
NC	28	1,30%
Ho desconeix	768	34,80%
No	398	18,00%
Sí	1016	46,00%
Total	2210	100,00%

Taula 66. Les associacions i iniciatives existien abans del confinament	Nombre de dones	Percentatge
NC	1204	54,50%
Ho desconeix	205	9,30%
No	521	23,60%
Sí	280	12,70%
Total	2210	100,00%

Taula 67. Participació en associacions i iniciatives	Nombre de dones	Percentatge
Sí, al meu barri	289	13,10%
Sí, però fora del meu barri	254	11,50%
No	1653	74,80%

Taula 68. Coneixement d'associacions i iniciatives per pal·liar la COVID-19 per País de Naixement				
	País de Naixement			
Coneixement d'associacions i iniciatives	Altres	Espanya	N/C	Total
Nombre de persones que ho desconeixen	363	680	3	746
%	40,40%	34,50%	17,60%	92,50%
Nombre de persones que no coneixen	33	356	0	389
%	21,20%	18,00%	0,00%	39,20%
Nombre de persones que sí coneixen	59	925	0	984
%	37,80%	46,90%	0,00%	84,70%
NC	1	12	14	27
%	0,60%	0,60%	82,40%	83,60%
TOTAL	456	1973	17	2146
%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 69. Coneixement d'associacions i iniciatives per pal·liar la COVID-19 per Zona de residència			
	Zona de residència		
Coneixement d'associacions i iniciatives	Part forana	Palma	Total
Nombre de persones que ho desconeixen	330	408	738
%	27,10%	45,60%	34,90%
Nombre de persones que no coneixen	165	220	385
%	13,50%	24,60%	18,20%
Nombre de persones que sí coneixen	716	262	978
%	58,80%	29,30%	46,30%
NC	7	5	12
%	0,60%	0,60%	0,60%
TOTAL	1218	895	2113
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 70. Participació a algun col·lectiu comunitari o de suport mutu des de l'inici del confinament al barri per Zona de residència			
	Zona de residència		
Participació a iniciatives comunitàries o de suport mutu al barri	Part forana	Palma	Total
Nombre de persones que diuen que no	1023	819	1842
%	84,00%	91,50%	87,20%
Nombre de persones que diuen que sí	195	76	271
%	16,00%	8,50%	12,80%
TOTAL	1218	895	2113
%	100,00%	100,00%	100,00%

Taula 71. Participació a algun col·lectiu comunitari o de suport mutu des de l'inici del confinament al barri per Zona de residència			
	Zona de residència		
Participació a iniciatives comunitàries o de suport mutu fora del barri	Part forana	Palma	Total
Nombre de persones que diuen que no	1094	772	1866
%	89,80%	86,30%	88,30%
Nombre de persones que diuen que sí	124	123	247
%	10,20%	13,70%	11,70%
TOTAL	1218	895	2113
%	100,00%	100,00%	100,00%

Per qualsevol suggeriment, dubte o observació, per favor, contactau amb osib@uib.cat